

Notat

Innspill til arbeidet med ny Innlandsstrategi 2024- 2028

Innhold

Innledning	3
Hva er en regional planstrategi	3
Dagens Innlandsstrategi og nye regionale planer	3
Statlige rammebetingelser	5
Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027	5
Distriktsmeldinga – Et godt liv i hele Norge – distriktpolitikk for framtida	5
Styringsgruppas innspill til arbeidet med Innlandsstrategien 2024-2028	7
Samarbeid om utvikling lokalt og regionalt	7
Prinsippet om gjenkjennbarhet	8
Sentrale tema som bør få fokus i perioden 2024-2028	8
1. Attraktivitet, bolyst og inkludering	9
2. Nye arbeidsplasser, kompetanse og det grønne skiftet	11
3. Beredskap og samfunnsikkerhet	13
4. Samferdsel	14
5. Arealbruk i store sammenhengende naturområder	15
Strategisk arbeid - forslag til prioritering	17
Forslag til nytt strategisk arbeid i perioden 2024-2028	18
Oppfølging, revisjon/rullering av andre planer og strategier som videreføres	18
Eldre regionale planer som anbefales opphørt/implementert	20
Forslag til framdriftsplan og faseinndeling	21
Arbeidsprosess og medvirkning	22
Ny kunnskap	23
Nytt kunnskapsgrunnlag til innlandsstrategien	23
Areal- og naturregnskap	27
Sentrale tema fra de unges perspektivmelding	29
Sentrale tema fra de fire medvirkningskonferansene vår 2023	30
Evaluering av Innlandsstrategien 2020-2023?	32
Tema som er drøftet i prosjektgruppe og styringsgruppe	33
Vedlegg:	35
Hva er ivaretatt i de tre nye regionale planene vedtatt i 2023	35
Regional plan for det inkluderende Innlandet 2023-2026(2030)	35
Regional plan for samfunnstryggleik 2023-2035	36
Regional plan for klima, energi og miljø 2023-2030	37
Hva er ivaretatt i eksisterende regionale planer som er videreført	37
Villrein	39
Vannforvaltning	39
Andre regionale planer	41

Innledning

Formålet med tidlig oppstart av arbeidet med ny Innlandsstrategi er å overføre kunnskap og erfaring fra sittende politikere til nye politikere. Tverrpolitisk styringsgruppe, med representanter fra fylkesutvalget, har i dette notatet oppsummert sine innspill til det nye fylkestinget. Det er også utarbeidet forslag til nytt kunnskapsgrunnlag som grunnlag for kunnskapsbasert planlegging. Det blir opp til nytt fylkesting å legge rammer for prosess og medvirkning, samt å legge forslag til ny Innlandsstrategi på høring. Det er nytt fylkesting som til slutt vedtar Innlandsstrategien 2024-2028.

Notatet skal overleveres fra dagens fylkesutvalg til nytt konstituert fylkesting høsten 2023.

Hva er en regional planstrategi

Innlandsstrategien er Innlandets regionale planstrategi. Dette er det eneste regionale lovpålagte dokumentet etter plan- og bygningsloven (§7-1). Innlandsstrategien skal redegjøre for regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere utviklingsmuligheter og ta stilling til langsiktige utviklingsmål. Arbeidet med regional planstrategi skal stimulere til politisk debatt om viktige utfordringer og utviklingsmuligheter for Innlandet og om hvilke spørsmål som det er viktig å prioritere for å fremme ønsket utvikling i regionen. Planstrategien skal også avklare behov for eventuelle nye regionale planer/strategier som skal utarbeides.

Dette vurderes på bakgrunn av hva som er de viktigste regionale utfordringene og med utgangspunkt i nytt kunnskapsgrunnlag og nasjonale mål og rammer som er trukket opp av regjeringen og Stortinget. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging vil være et viktig grunnlag for arbeidet. I løpet av 2024 skal nytt fylkesting vedta ny planstrategi for perioden, jfr. Plan- og bygningsloven (§7-1).

Dagens Innlandsstrategi og nye regionale planer

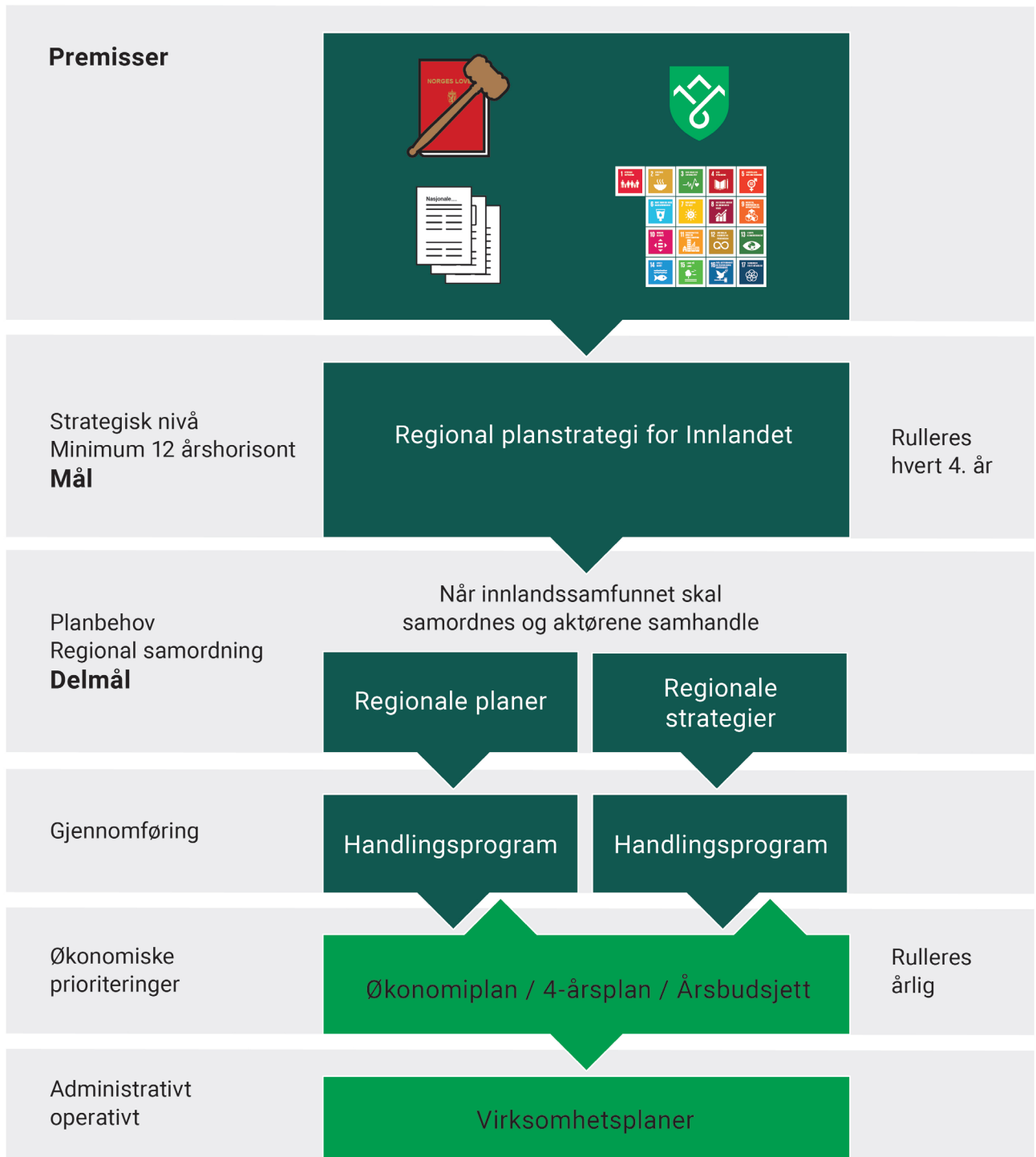
Dagens Innlandsstrategi 2020-2024 bygger på FNs 17 bærekraftsmål. Disse er lagt til grunn i arbeidet med nye regionale planer, fylkesbudsjett og øvrig utviklingsarbeid i fylket. Den er blitt til gjennom en bred og åpen medvirkningsprosess. Den har fire tverrfaglige satsingsområder:

Innbyggere – Innovasjon – Inkludering – Infrastruktur

Innlandsstrategi 2020-2024 prioriterte å utarbeide tre nye regionale planer:

- Regional plan for det inkluderende Innlandet
- Regional plan for klima, energi og miljø
- Regional plan samfunnssikkerhet

Disse regionale planene har langsiktig perspektiv fram mot 2030/2035, og krever aktiv oppfølging i planperioden 2024-2028.

Statlige rammebetingelser

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

2030-agendaen har fem overordnede perspektiver, som er valgt som utgangspunkt for kapittelinnledningen i forventningsdokumentet. Dette er sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft, samfunnsikkerhet og beredskap og samarbeid for å nå målene.

- Samarbeid og samordning i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnsikkerhet og beredskap

De nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging blir lagt fram i en tid preget av usikkerhet. Fylkeskommunene og kommunene vil stå overfor mange vanskelige avveininger i årene som kommer. Blant annet vil demografiske endringer, med flere eldre og en lavere andel av befolkningen i yrkesaktiv alder, kreve tøffere prioriteringer og bedre ressursbruk i det offentlige. Tilgangen på arbeidskraft vil bli mindre, og en større andel av ressursene vil bli bundet opp i å dekke tjenestebehovet.

Regionale planverktøy og kommuneplanens samfunnsdel brukes for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen og utarbeides i samspill med innbyggerne, sivilsamfunnet, næringslivet og andre offentlige aktører. Vedtatte mål og strategier følges opp i økonomiplanleggingen og i øvrige planer. (Regjeringens forventninger punkt 3). Dette understreker behovet for samarbeid mellom regionalt og kommunalt nivå for å fremme god samfunnsutvikling i et fylke med store variasjoner.

Det understrekes videre at plan- og bygningsloven gir fylkeskommunene og kommunene fleksibilitet til å tilpasse planleggingen til behovet. Regjeringen mener det er viktig at dette handlingsrommet utnyttes for å legge til rette for ønsket utvikling, samtidig som planleggingen ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging 2023-2027 kan leses [her](#).

Distriktsmeldinga – Et godt liv i hele Norge – distriktspolitikk for framtida

Små forskjeller og høy tillit mellom folk er suksessfaktorer for den norske nasjonalstaten. Like muligheter samme hvor en bor, er en forutsetning for å ta vare på tilliten, trygghet og samhold i landet vårt. For å gi folk like muligheter til utvikling over hele landet trengs en aktiv distriktspolitikk.

Denne meldinga tar utgangspunkt i de distriktspolitiske målsetningene og initiativa i Hurdalsplattforma, og viser hvordan regjeringen vil oppfylle de distriktspolitiske lovnadene plattform¹. Distriktsdemografi-utvalget har utredet konsekvensene av demografiutfordringene i distriktene.

¹Distriktsenteret (2021) 10 råd frå ungdommens distriktspanel. <https://distriktsenteret.no/ungdommens-distriktspanel/>

Distriktsnæringsutvalget har vurdert utfordringer for næringslivet i distrikta, og ungdommens distriktspanel har gitt råd om hvordan distriktpolitikken for framtida bør utformes.

Meldingen påpeker behov for nytenking om distriktpolitikken og den viktige rollen distriktene har for det norske samfunnet. Meldingen løfter fram de viktigste tilrådingene fra utvalgene og panelet, og redegjør for hvordan regjeringa vil følge opp. Det handler om å sikre folk over hele landet gode tjenester nær der de bor, flere arbeidsplasser, tilgang til bolig, god infrastruktur og et variert kulturtilbud.

Distriktpolitikken må forsterkes og fornyes. Regjeringen vil føre en politikk for sterkere fellesskap, vekst og utvikling i hele landet der by og land går hand i hand. De vil igangsette nye tiltak for å skape optimisme og framtidstro i hele Norge. Regjeringen vil:

- Gi kommunene handlingsrom, slik at de kan planlegge for et godt samfunn og samarbeide om gode løsninger.
- Legge til rette for trygge lokalsamfunn og gode tjenester nært folk.
- Legge til rette for trygg og pålitelig transport og en god digital grunnmur.
- Støtte opp om næringsutvikling og det grønne skiftet i distriktene.
- Styrke desentraliserte og fleksible utdanningstilbud og sikre tilgang på relevant utdanning og arbeidskraft.
- Ha en nærværende stat.

St.meld. nr. 27 (2022-2023) Et godt liv i hele Norge – distriktpolitikk for framtida kan du lese [her](#).

Andre relevante utredninger og stortingsmeldinger nevnes, men lista er ikke uttømmende:

- Meld. St. 26 (2022-2023) [Klima i endring - Sammen for et klimarobust samfunn](#)
- NOU 2023: 2014: [Forsvarskommisjonen av 2021 - Forsvar for fred og frihet](#)
- NOU 2023: 17: [Nå er det alvor - Totalberedskapskommisjonen](#) (høring)
- Rapport til stortinget 19 (2022-2023) [Sannhets- og forsoning - grunnlag for et oppgjør med fornorskningpolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner](#)

Styringsgruppas innspill til arbeidet med Innlandsstrategien 2024-2028

Dette forarbeidet til rullering av Innlandsstrategien er politisk initiert. Fylkesutvalget fattet, i vedtak 15.11.2022, rammer for arbeidet og nedsatte en tverrpolitisk styringsgruppe. Intensjonen med forarbeidet er å legge et godt grunnlag for rullering av Innlandstrategien gjennom dette innspillsnotatet og forslag til nytt kunnskapsgrunnlag. I de grønne boksene nedenfor gir styringsgruppa sine innspill.

Samarbeid om utvikling lokalt og regionalt

Styringsgruppas innspill:

- Fylkeskommunens samfunnsutviklingsrolle krever en åpen og dynamisk kommunikasjon både intern og eksternt.
- Åpen dialog og godt tilrettelagte medvirkningsprosesser vil legge grunnlag for felles forståelse av utfordrings- og mulighetsbilde. For å nå felles mål må det til felles innsats og samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivå.
- Kommunene i Innlandet er spesielt viktige samarbeidsparter og samhandling via de interkommunale politiske rådene vil kunne forsterke samhold og felles innsats både mellom regional og lokalt nivå, og mellom kommunene.

Regional planlegging er fylkeskommunenes verktøy for en bærekraftig samfunnsutvikling i hele fylket.

Regional planstrategi skal peke ut retning for samfunnsutviklingen, bidra til at bærekraftmålene nås. Samarbeid er nøkkelen for å få dette til. I samfunns- og arealplanleggingen skal det legges til rette for trygge, bærekraftige og levende lokalsamfunn. Oppdaterte planer er nødvendig for å ta tak i aktuelle utfordringer og sikre felles innsats. Fylkeskommunen skal gjennom regional planlegging samordne oppgaver og interesser i fylket, sette aktuelle problemstillinger på dagsordenen, og støtte opp under utviklingen i kommunene. Regional planstrategi gir retning for ønsket utvikling i fylket og prioriterer viktige politikkområder.

Regionale planer og overordnede strategier må utarbeides i tett samarbeid med kommunene og andre aktører i fylket. Interkommunale politiske råd er sentrale arenaer for samhandling mellom kommunalt og regionalt nivå.

Planprosesser som er åpne og involverende gir legitimitet til vedtatte planer og handlingsplaner. Dette vil kunne sikre samarbeid om hvordan planene skal følges opp. Det er samtidig viktig at planene er realistiske og legger til rette for effektiv ressursbruk. Dette krever også tett kobling mellom overordnet planlegging og økonomiplanlegging.

Prinsippet om gjenkjennbarhet

Styringsgruppas innspill:

- Styringsgruppa mener dagens Innlandsstrategi er godt forankret både administrativt og politisk. Den er nå etter hvert også kjent i kommuner og hos andre samarbeidsparter regionalt.
- Visjon, langsiktige utviklingsmål og satsingsområder anbefales videreført slik at det blir tydelig gjenkjennbarhet i Innlandsstrategien 2024-2028.
- Styringsgruppa tilråder derfor en moderat medvirknings-prosess ved rullering av Innlandsstrategien.

Dagens Innlandsstrategi har god politisk og administrativ forankring på regionalt nivå. Evalueringen viser at Innlandsstrategien er godt kjent og anvendt i egen organisasjon. Den er lagt til grunn for utarbeiding av tre nye regionale planer.

- Regional plan for det inkluderende Innlandet
- Regional plan for klima, energi og miljø
- Regional plan for samfunnstryggleik

Visjon om Innlandets eventyrlige muligheter kan videreføres for perioden 2024-2028. Et fylke med sterke røtter og store drømmer, med mål om å ha en ledende posisjon innen teknologi, industri, landbruk og reiseliv. For å realisere eventyrlige muligheter i Innlandet ble det i Innlandsstrategien 2020-2024 satt følgende langsiktige utviklingsmål:

- Bærekraftig ressursforvaltning som gir utvikling og nye arbeidsplasser.
- Levende lokalsamfunn med bærekraftige byer, tettsteder og bygder.
- At aktører i fylket vårt får større nasjonal betydning og synlighet.

De fire satsingsområdene Innbyggere, Innovasjon, Inkludering og Infrastruktur er gode tverrfaglige satsinger som bør stå fast i ny innlandsstrategi. Disse kan utdypes og presiseres i henhold til ny kunnskap.

Sentrale tema som bør få fokus i perioden 2024-2028

Innlandet står overfor mange utfordringer i årene som kommer som må svares opp med en aktiv politikk både regionalt og lokalt.

Blant annet vil *demografiske endringer*, med flere eldre og en lavere andel av befolkningen i yrkesaktiv alder, kreve tøffere prioriteringer og bedre ressursbruk i det offentlige. Tilgangen på arbeidskraft vil bli mindre, og en større andel av ressursene vil bli bundet opp i å dekke tjenestebehovet.

Stort utenforskap i deler av Innlandet. Et viktig prinsipp er at ingen skal utelates, og de mest sårbare gruppene må derfor prioriteres i samfunnsplanleggingen. Regional plan for det inkluderende Innlandet skal følges opp i planperioden.

Innlandet har store utfordringer med å redusere utslipp og tilpasse seg klimaendringene. Ny regional plan for klima, energi og miljø har ambisiøse mål, og følger opp Parisavtalen om klima og det

globale rammeverket for naturmangfold. Planen er også førende for kommunenes oppfølging av bærekraftmålene, og klima- og miljømålene gjennom sin samfunns- og arealplanlegging.

Å legge til rette for *grønn omstilling, sirkulær økonomi og økt bærekraftig verdiskaping* som gir lønnsomme arbeidsplasser er viktig. Ressursgrunnlaget og kompetansen som finnes regionalt og lokalt er viktige fortrinn når nye og eksisterende næringer skal utvikles. Tilstrekkelig energi og energiforsyning er en forutsetning for å få dette til.

Risikobildet er i rask endring. *Samfunnssikkerhet og beredskap* er et viktig tema. Blant annet påvirker både klimaendringene, digitale trusler, energisituasjonen og krig i Europa innlandssamfunnet. Regional plan for samfunnssikkerhet har perspektiv fra til 2035 og skal følges opp i perioden 2024-2028.

Med dette bakteppet gir styringsgruppa følgende innspill til videre arbeid.

Styringsgruppas innspill:

- Styringsgruppa tilrår at følgende politikkområder løftes fram i arbeidet med ny Innlandsstrategi 2024-2028. Dette vil være politikkområder som styrker regioner og kommuner i Innlandet.
 - Attraktivitet, bolyst og inkludering
 - Nye arbeidsplasser, kompetanse og det grønne skiftet
 - Beredskap og samfunnssikkerhet
 - Samferdsel og mobilitet
 - Arealbruk i store sammenhengende naturområder

1. Attraktivitet, bolyst og inkludering

Innlandet har 373 000 innbyggere. Selv om det har vært befolkningsvekst i Innlandet, har vi de siste ti årene hatt fødselsunderskudd. Det vil si at det fødes færre enn antallet døde. I tillegg opplever fylket netto fraflytting. Folketallet i fylket har økt gjennom årene, takket være innvandring. Antall fødsler har vært minkende, og det forventes også at innvandringen vil reduseres gradvis. Likevel vil folketallet fortsette å øke framover, men vi vil få en mer utfordrende befolkningssammensetning, mest på grunn av at flere lever lenger og færre er i yrkesaktiv alder. Innlandet er det fylket i Norge med størst andel eldre og lavest andel yngre i befolkningen. Befolkningsframskrivninger viser at denne utviklinga vil fortsette hvis vi ikke lykkes med å ta grep for en annen retning. Hvordan kan vi møte utfordringene?

Demografien i Innlandet. Mange kommuner i Innlandet er definert i sentralitetsklasse fire, fem og seks. Demografiske endringer gir utfordringer ikke bare i Innlandet, men i hele landet og store deler av Europa. Vi får flere eldre og en lavere andel av befolkningen i yrkesaktiv alder. Tilgangen på arbeidskraft vil bli mindre, og en større andel av ressursene vil bli bundet opp i å dekke tjenestebehovet. Dette skaper uttynningssamfunn som er mindre sosialt bærekraftig og som framstår som mindre attraktive for ungdom og unge voksne. Distriktpolitikken må sikre at det legges til rette for vekst og utvikling i områder med svak eller negativ befolkningsutvikling. Barne- og familiepolitikken rolle i dette bilde er også sentral. Hvordan legge til rette slik at det blir attraktivt å få flere barn. Gode økonomiske og sosiale ordninger for barnefamilie gjennom barnehage, skolefritidsordning

og skole kan stimulere dette. Regionale innspill til fornyelse av nasjonal barne- og familiepolitikk blir sentralt slik at denne kan stimulere til befolkningsvekst i Innlandet.

Innlandet som bo- og arbeidsmarkedsregion trenger funksjonell og framtidsrettet infrastruktur, gode tilgjengelige utdanningstilbud, attraktive byer og tettsteder som stimulerer bolyst, tilflytting og en bred næringsstruktur med tilgang på nye arbeidsplasser. Å skape bolyst handler om innsatser på flere områder.

Attraktive og levende byer, tettsteder og bygder er ett av tre hovedmål i Innlandsstrategien. Levende byer, tettsteder og bygder der innbyggerne trives og har tilhørighet har betydning for helse og livskvalitet. Regionsentrene, omkringliggende kommunesentre og bygder er gjensidig avhengig av hverandre. Sterke regionsentre er nødvendig for et godt tjeneste- og utdanningstilbud og et robust kultur- og næringsliv. Det gir grunnlag for utvikling av regionalt samarbeid, nyskaping, vekst og utvikling i hele Innlandet. I et fylke med store avstander og små lokalsamfunn, kan det være utfordrende å opprettholde gode tilbud der folk bor. Et variert og godt boligtilbud tilpasset lokale behov er nødvendig for egne og nye innbyggere i distriktskommunene. Service-, velferds- og fritidstilbud i nærmiljøet betyr mye for den enkeltes livskvalitet. Utfordringene framover er å utjevne forskjellene og bidra til utvikling i alle deler av fylket. Gjennom samarbeid kan lokale fortrinn bidra til attraktivitet både for innbyggere, besøkende og næringsliv.

Areal- og transportplanlegging har pågått over flere år i Innlandet. Flere byer og regionsentre har egne tverrfaglig samarbeidsavtaler og om areal- og transportutvikling. (Otta, Vinstra, Fagernes/Leira, Gjøvik, Raufoss, Lillehammer, Kongsvinger og Tynset (under utvikling)). Videreutvikling av samarbeidet om areal- og transportstrategiene for Mjøsbyen og for alle de øvrige regionsentrene i fylket er viktige virkemiddel for å oppnå attraktivitet og bolyst. Gjennom omforente strategier og samarbeidsavtaler mellom kommuner, fylkeskommune, statsetater og lokale aktører sikres samarbeid om helhetlige løsninger og tiltak. Mjøsbyen omfatter 11 kommuner, fylkeskommunen og tre statsetater. Denne unike arbeidsformen er utviklet gjennom mange år i Innlandet og bør være av interesse for staten for framtidig by- og tettstedsutvikling.

Kultur som attraksjonskraft og driver for tilflytting, vekst og bolyst er beskrevet i Telemarkforskning sin attraktivitetsmodell. Kultur skaper identitet og røtter, og er kilden til å bli kjent med oss selv og hverandre. Kultur gjør livene våre rikere og gjør fylket mer attraktivt. Kunsten har sin klare egenverdi. For mange er den i tillegg en arbeidsplass også grunnlag for næringsutvikling. Det bør derfor iverksettes en prosess med rullering og videreutvikling av Kulturstrategien for Innlandet fylkeskommune. Målet bør være en kulturstrategi for Innlandets samfunnet med bred satsing og samarbeid med kommuner, kulturlivet og frivillige organisasjoner.

Distriktssatsingen Tett på 2030 er en bred satsing i regionene Valdres, Nord-Gudbrandsdalen, Nord-Østerdalen og Sør-Østerdal (med unntak av Elverum kommune), samt Åsnes og Grue kommuner. Den handler om bred samfunnsutvikling med bosetting, arbeidsplassutvikling kompetanse og livslang læring. Mindre kommunesentre følges i tillegg opp gjennom stedsutviklings-satsing (tilskuddsmidler og tverrfaglig veiledning).

Det inkluderende Innlandet. Et av hovedprinsippene i bærekraftmålene er at ingen skal utelates. Utenforskap bidrar til å redusere livskvalitet og muligheter, både når det gjelder sosial, økonomisk og politisk deltakelse. Et mangfoldig og inkluderende arbeidsliv vil hindre utenforskap, skape tilhørighet og trivsel og utjevne forskjeller. Nytenkning og innovasjon kommer i arbeidsmiljøer hvor vi er

forskjellige. Regional plan for det inkluderende Innlandet 2023-2026(2030) har tre satsingsområder:

- Kompetanse og livslang læring
- Arbeidsliv og arbeidsplassutvikling
- Lokalsamfunn, møteplasser og kultur

Befolkningens helse og livskvalitet er viktig for bærekraften i et samfunn. Det er forskjeller i helse og livskvalitet i fylket. Forskjellene følger ofte inntekts- og utdanningsnivået i befolkningen. Ny strategi for livskvalitet i Innlandet er forankret i Regional plan for det inkluderende innlandet og er under utarbeiding.

Natur- og friluftslivskvalitetene i Innlandet er en viktig attraksjonsverdi som i fremtiden vil være enda mer betydningsfull. Det er viktig at vi i fellesskap tilrettelegger for at naturkvalitetene i størst mulig grad beholder sin egenverdi og også i fremtiden oppleves som attraktive for alle som tilbringer tid i fylket. Natur- og arealregnskapet som nå utvikles for Innlandet vil følge utviklingen og bidra til kunnskap inn i kommunenes plan- og utviklingsarbeid.

Befolkningens kompetanse og mulighet for livslang læring har betydning for deltakelse i arbeidslivet, og for utvikling og innovasjon i arbeidslivet. Et variert og inkluderende arbeidsliv er viktig for å ta i bruk innbyggernes kompetanse og erfaring. Andelen av den yrkesaktive delen av befolkningen med universitets- og høyskoleutdanning er lav i Innlandet sammenlignet med landsgjennomsnittet. Godt tilrettelagte utdanningsløp for voksne i hele Innlandet blir viktig. Samtidig er det nødvendig for næringslivet å utvikle seg og etterspørre medarbeidere med ny kompetanse, som kan bidra til økt innovasjon og verdiskaping. Strategi for fleksibel og desentralisert høyere utdanning har handlingsprogram som skal følges opp. Den brede kompetansepolicyen er forankret i Regional plan for det inkluderende Innlandet. I handlingsprogrammet ligger ny kompetansestrategi for Innlandet.

Innlandet har nærmere 100 000 fritidsboliger. Sammen med annen overnattingskapasitet betyr det at det i perioder kan være dobbelt så mange mennesker i fylket som det er innbyggere. Dette gir både utfordringer og muligheter for små kommuner. Deltidsinnbyggerne er viktige for Innlandet, og bidrar til verdiskaping og arbeidsplasser. I den grad noen av deltidsinnbyggerne skulle velge fast bosted i Innlandet vil det kunne bidra positivt til demografien og Innlandets ressursbase. Behovet for ny reiselivsstrategi for Innlandet er forankret i Regional plan for klima, energi og miljø.

2. Nye arbeidsplasser, kompetanse og det grønne skiftet

Det ligger inne et tiltak i handlingsprogram for Regional plan for klima, energi og miljø om en ny strategi for næringsutvikling. Denne skal konkretisere næringsutviklingspolicyen og hva det grønne skiftet betyr i Innlandet. Strategien må ta utgangspunkt i den nylig fremlagte Innlandsporteføljen og hvordan man på best mulig måte kan bidra til å realisere de aktuelle prosjektene.

Innlandsporteføljen

Innlandsporteføljen har vært et samarbeid mellom Innlandet fylkeskommune, Statsforvalteren i Innlandet og Innovasjon Norge Innlandet. Porteføljen ble lansert i juni 2023.

[Innlandsporteføljen](#) har med bakgrunn i våre mest sentrale næringer identifisert innovasjons-prosjektene med størst potensial vurdert ut fra dagens situasjon. Innovasjonsprosjektene er identifisert etter innspill og tett dialog med næringslivet og de regionale innovasjonsmiljøene i Innlandet selv, og er prioritert basert på følgende kriterier:

- Prosjekter med stort verdiskapings- og eksportpotensial.
- Samarbeidsprosjekter (huber) som muliggjør skalering av nye teknologier og produkter.
- Prosjekter som bygger på Innlandets unike konkurransefortrinn, sterke klynger og økosystemer.
- Prosjekter i tråd med EUs Green deal, taksonomien og FNs bærekraftsmål.
- Prosjekter som bidrar til å styrke Innlandets attraktivitet (for investorer, talenter og posisjonering).

Dette har resultert i 14 samarbeidsprosjekter som utgjør porteføljen per 2023. Basert på de 14 identifiserte prosjektene i Innlandsporteføljen er det utarbeidet 4 overordnede verdiforslag (satsinger) hvor Innlandet har unik mulighet til å ta en nasjonal og internasjonal posisjon:

- Den grønneste fastlandsindustrien (Green manufacturing)
- Nasjonal hub for landbruksteknologi (Agrifoodtech)
- Ledende sirkulære biohuber
- Tech Valley

Samhandling er en forutsetning for å lykkes i arbeidet med å skape nye grønne arbeidsplasser. Det vil si samhandling mellom næringsaktørene, men også samhandling mellom næringsliv, kompetanse-miljøene og det offentlige virkemiddelapparatet (trippel-helix). Lykkes vi med disse satsingene vil det bidra til våre målsettinger om 55 % reduserte klimagassutslipp, samt 40 mrd kr i økt verdiskaping, 10 000 nye arbeidsplasser og 26 mrd i økt eksport.

Videreføre satsning på bioøkonomi

Fylkeskommunen vil videreføre satsingen på bioøkonomi som blant annet har vært materialisert gjennom Biovalley-prosjektet. Videreføringen av dette vil skje blant annet gjennom de sirkulære biohubene i Innlandsporteføljen og tiltaksplanene for hhv jordbruk og skogbruk hvor oppfølgingen er lagt til Partnerskap for landbruk.

Kraftforsyning

En annen avgjørende faktor for økt grønn verdiskaping og nye arbeidsplasser er energiforsyning og nettkapasitet, samt tilgang på kompetent arbeidskraft. Dette har blitt godt synliggjort gjennom arbeidet med Innlandsporteføljen hvor det blant annet er utarbeidet en egen rapport om kraftsystemet i Innlandet.

[Innlandets rolle i forhold til elektrifisering og mer produksjon av fornybar energi](#) har også vært drøftet i fylkesutvalget (Sak 35/23 i fylkesutvalget 20.03.2023) med følgende vedtak:

1. Innlandet fylkeskommune skal engasjere seg aktivt i arbeidet med å gjennomføre den nødvendige elektrifiseringen av samfunnet. Dette arbeidet inkluderer både en satsing på energiøkonomisering og videre utbygging av fornybar energi.

2. Innlandet fylkeskommune skal arbeide for at eksisterende kraftproduksjon i Innlandet i størst mulig grad skal benyttes i Innlandet og igangsette arbeid med plan for utvikling av mer strømproduksjon.

3. Eksisterende industri og næringsliv med bærekraftige forretningsmodeller må prioriteres og sikres kraft til sine virksomheter og til elektrifisering for å møte nye krav til utslipp. Det er samtidig viktig at det sikres kapasiteter som legger til rette for ny industri i Innlandet.

4. Innlandet fylkeskommune mener at planlagte tiltak i transmisjonsnettet og innlandets regionalnett for økt kapasitet er helt nødvendig for utvikling av ny grønn industri og må framskyndes i tid. Dette gjelder både økt overføringskapasitet og transformeringskapasitet.

5. Fylkesutvalget ber fylkeskommunedirektøren sette ned ei prosjektgruppe for oppfølging av dette arbeidet. Grappa gis et tydelig mandat, og relevante fagmiljøer kobles på. Det legges fram en ny sak som tydeliggjør Innlandets interesser og muligheter i framtidens marked for kraft og distribusjonsnett. Fylkesutvalget knyttes opp politisk mot prosjektgruppa.

Vedtaket følges opp av et administrativt Team fornybar, samt etablering av Energiforum Innlandet som skal være en møteplass for sentrale samarbeidspartnere i Innlandet.

Ny strategi for reiselivet

Reiselivet er en viktig næring i Innlandet. Det er etablert et godt samarbeid mellom fylkeskommunen og de ulike destinasjonsselskapene i Innlandet. Det er blant annet etablert en egen søknadsordning for destinasjonsselskapene for å kunne løse større fellesoppgaver. Det arbeides også aktivt for styrking av samarbeidet mellom landbruk, matproduksjon og reiseliv gjennom prosjektet Matfylket Innlandet med mål om å samle aktørene til felles løft. Det er også startet på et arbeid med en reiselivsstrategi for Innlandet.

Tilgang på arbeidskraft

En annen barriere for utviklingen framover er tilgangen på nok kompetent arbeidskraft. Næringslivet melder om vansker å besette ledige stillinger. Nært samarbeid mellom næringslivet og utdanningsaktørene blir viktig for å utdanne de kandidatene næringslivet trenger framover.

Konkurransen om kompetent arbeidskraft

I dag er arbeidsmarkedet generelt preget av knapphet på kompetent arbeidskraft, og knappheten forsterkes av den grønne omstillingen. Kompetansebehov for grønn omstilling kommer på toppen av kompetansebehov drevet fram av demografiske endringer, teknologisk utvikling og geopolitisk uro. Både privat og offentlig virksomhet melder om utfordringer med å rekruttere kompetent arbeidskraft. Nært samarbeid mellom arbeidslivet og utdanningsaktørene er avgjørende for å møte arbeidslivets kompetansebehov.

Virkemidler og internasjonalt arbeid

Det finnes en rekke gode virkemidler som kan være med å realisere prosjektene og den grønne omstillingen. Det er viktig å mobilisere prosjekter inn mot de ulike ordningene og være med som konstruktiv sparringspartner for å etablere best mulig prosjekter. Her ligger det også store muligheter knyttet til internasjonale prosjekter. Gjennom å ta en offensiv holdning til bl.a. ulike finansieringskilder innen EU vil vi skaffe oss både handlingsrom og tilgang på kompetanse.

3. Beredskap og samfunnssikkerhet

Flere hendelser i Innlandet de siste årene, blant annet ekstremværet «Hans», storm i Valdres, cyberangrep på Østre Toten kommune og høstflom i Skjåk har vist og minnet oss på at vi må være forberedte og bygge et robust samfunn og trygghet for våre innbyggere og besøkende, gjennom god samhandling og systematisk arbeid. Vi må gjøre gode risikovurderinger og samarbeide på tvers av forvaltningsnivåer. Nasjonale og internasjonale hendelser påvirker samfunnssikkerheten i Norge.

Eksempler på dette er krigen i Ukraina og globale klimaendringer.

Innlandet vedtok en ny regional plan for samfunnssikkerhet i juni 2023. Denne bygger på en oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse for fylket, FylkesROS 2022. Det er Statsforvalteren i Innlandet som har utarbeidet analysen i tett samarbeid med beredskapsaktørene i Innlandet.

Risikobildet er i endring

Risikobildet er i endring, og Innlandet er, og vil bli påvirket av hendelser både lokalt, nasjonalt og globalt. Klimaendringer, flom og skred, pandemi og energimangel er eksempler på hendelser som FylkesROS 2022 trekker fram som mulige scenarier i Innlandet. Trusler og hendelser er sammensatt. En hendelse kan påvirke mange områder og funksjoner. Noen fellestrekk i dagens situasjon er at uønskede hendelser kan skje oftere, samtidig og vare lengre (FylkesROS, 2022). I FylkesROS (2022) ser en tydelig at det er hendelser knyttet til infrastrukturen (veg, bane, strøm, EKOM mm) som gir størst virkning på oss.

Du kan lese meir om risikobildet i [«Saman om eit tryggare fylke. Regional plan for samfunnstryggleik»](#).

Kunnskap og samarbeid

Innlandet har gjort og gjør mye godt samfunnssikkerhetsarbeid. Det finnes gode eksempler på mange områder, for eksempel analysearbeid, kompetanseutvikling, forskning, sivil-militært samarbeid og klimatilpasninger. Det vil i tiden framover være viktig at vi følger opp den nylig vedtatte planen på tvers av forvaltningsnivåer og aktører i fylket.

4. Samferdsel

Innlandet er en transittregion hvor transport nord-sør og øst-vest utgjør en stor andel. Innlandets ansvar for nasjonal, regional og grensekryssende infrastruktur skal støtte økonomisk utvikling og livskvalitet, også i tilgrensede fylker og svenske län.

Innlandet fylkeskommune er Norges største eier av fylkesveger med nesten 7 000 kilometer veg. Det er et betydelig vedlikeholds- og investeringsbehov på fylkesvegnettet. Flere av fylkesvegene fungerer som beredskapsveger ved stengte europa- og riksveger, og har i perioder stor belastning.

Innlandet har transitt-årer nord-sør og øst-vest som har betydning nasjonalt.

- Nasjonale hovedveger: Rv2, Rv3, Rv4, Rv15, Rv25, E6, E16 og E136.
- Seks jernbanestrekninger i drift: Dovrebanen, Rørosbanen, Solørbanen, Kongsvingerbanen, Gjøvikbanen og Raumabanen.
- Eneste fylke uten kystlinje, men har ferjedrift – Randsfjordferja.

Fylkeskommunen har i dag avtalebasert samarbeid om areal- og transportplanlegging med kommunene i alt sju byer og tettsteder, og er i ferd med å utvikle den åttende. Disse samarbeidene bør følges opp og videreutvikles i perioden. Det er også inngått en samarbeidsavtale om oppfølging av areal- og transportstrategi for [Mjøsbyen](#). Samarbeidet består av 11 kommuner rundt Mjøsa, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet og Statsforvalteren. Samarbeidet er viktig for å bidra til å nå Norges klimamål og lykkes med omstillingen til klimavennlig transport.

Vegtrafikk er en av Innlandets største kilder til klimagassutslipp, og det er viktig å satse videre på å redusere dette. Klimaendringer skaper utfordringer for infrastrukturen i fylket, der blant annet flom og skred påvirker drift, vedlikehold og beredskap. Beredskap og samfunnssikkerhet må også inngå i den nye samferdselsstrategien. Samferdsel og infrastruktur er grunnlaget for bosetting og arbeids-

plassutvikling i hele fylket. Innlandet som bo- og arbeidsmarkedsregion trenger en funksjonell og framtidsrettet infrastruktur og kollektivtransport. Dagens strategi- og plandokumenter er flere og av operativ karakter:

- Handlingsprogram for fylkesveger 2022 – 2025. Arbeid med rullering er startet opp.
- Mobilitetsstrategi for Innlandet 2021 – 2030
- Handlingsplan for fylkeskommunens kollektivtransport 2023 – 2026

Nye regionale planer er tverrfaglige. Det er ønskelig å konkretisere en helhetlig samferdselssatsing for Innlandet gjennom å utarbeide en ny samferdselsstrategi. En ny overordnet samferdselsstrategi må bygge på de regionale planene og konkretisere samferdselspolitisk satsing for fylket og for samspillet med staten gjennom nasjonal transportplan. Denne må inkludere en satsing på kollektivtransport, sykkel og gange. [Fylkestinget ga i juni 2023 innspill til Nasjonal transportplan 2025 – 2036 i sak 39/2023.](#)

Det er tillegg behov for, og vedtatt, å utarbeide en ny godsstrategi for Innlandet. Denne må kobles til arbeidet med samferdselsstrategien.

5. Arealbruk i store sammenhengende naturområder

Dette temaet er trukket fram fordi vi fra Innlandet fylkeskommune har deltatt i KS sitt FoU-prosjekt Regional arealpolitikk. Regional plan for attraktive byer og tettsteder var gjeldende for tidligere Oppland fylke. Denne ble opphevet i 2021. Vi har ikke regional plan for denne tematikken i Innlandet. Arealbruk knyttet til byer og tettsteder er omtalt under punkt 1: Attraktivitet, bolyst og inkludering. Areal- og transportplanlegging knyttet til byer og tettsteder i Innlandet har pågått over flere år i Innlandet. Flere byer og regionsentre har egne tverrfaglig samarbeidsavtaler og om areal- og transportutvikling.

Arealbruk i store sammenhengende naturområder er derfor et tema som får fokus blant annet for å belyse status og plansituasjon for disse arealene. Det nye areal- og naturregnskapet vil gi oss ytterligere kunnskap om disse arealene når det foreligger.

Vernet natur og naturmangfold: Innlandet har Norges høyeste andel av vernet natur (21 %), som er 9% under Naturavtalens mål om 30% vern innen 2030. 11 Nasjonalparker, 31 landskapsvernområder, 322 naturreservater og 26 områder med annet vern er å finne helt eller delvis i Innlandet. Det finnes 396 naturvernområder i Innlandet (tall pr. 2023). I tillegg kommer 8 Ramsar-områder og 28 foreslåtte naturvernområder. Det er Statsforvalteren i Innlandet som har ansvar for forvaltningsplaner for områder vernet i henhold til naturvernloven/ naturmangfoldloven. Det er 69 truede naturtyper og 1595 rødlistede arter i Innlandet. Over halvparten av alle rødlistede naturtyper er til stede i Innlandet. Av disse er 3 kritisk truet, og 11 sterkt truet. Villreinen vurderes nå som «nær truet» på rødlista.

Interregionale og regionale villreinplaner gir føringer for arealbruk i de kommunene de berører. Det pågår arbeid med nytt kunnskapsgrunnlag og føringer som kommer i ny stortingsmelding 2024. Denne bygger på ny kvalitetsnorm for villrein, og gir grunnlag for nødvendig rullering og revisjon av Innlandets fire villreinplaner.

Interregional vannforvaltning

Interregionale vannforvaltningsplaner skal sikre at hensynet til vannmiljø blir ivaretatt lokalt og regionalt. Planene skal bidra til å koordinere og samordne vannforvaltning og arealbruk på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Innlandet deltar i seks vannforvaltningsplaner i tillegg har vi Regional plan for Gudbrandsdalslågen med sideelver.

Fritidsbebyggelse – Klimavennlig stedsutvikling i hyttekommuner er et utviklingsprosjekt som vil gi ny kunnskap om mer bærekraftig planlegging av fritidsbebyggelse og stedsutvikling. Målet er å finne måleindikatorer for klimagassutslipp og naturtap ved ulike lokaliseringer av fritidsbebyggelse. Det gjennomføres også trafikkanalyser, analyser av fritidsboligenes lokalisering og hvilken betydning det har for nærings- og stedsutvikling. Det anbefales deretter at det blir utarbeidet veiledningsmaterieell for kommunene i Innlandet (tiltak i Regional plan for klima, energi og miljø). Utfordringer knyttet til fritidsbebyggelse er i de fleste tilfeller lokale og må løses gjennom planer i den enkelte kommune. Ett unntak er delen av Hedmarksvidda som omfatter fjellområdene i Ringsaker, Lillehammer og Øyer kommuner. Her henger områdene sammen på tvers av kommunegrenser. En interkommunal plan for området ligger som tiltak i Mjøsbyens handlingsprogram. (H5 i Mjøsbyen handlingsprogram «Areal- og transportplan for Hafjell, Sjusjøen/Nordseter»)

Energi- og kraftbehov – arealbruk

Statnett varsler i sin [kortsiktige markedsanalyse for 2023-2028](#) at Norge går mot et kraftunderskudd innen få år. Den økte elektrifiseringen medfører en betydelig økning av strømforbruket og det krever mer produksjon av fornybar energi. Energikommisjonens rapport «[Mer av alt – raskere](#)», publisert 1. februar 2023, inneholder en kartlegging av det samlede nasjonale energibehovet og foreslår minst 40 TWh høyere fornybar kraftproduksjon fra vannkraft, vindkraft, havvind og solkraft, i tillegg til minst 20 TWh energieffektivisering til 2030, for at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft. Dette tilsvarer omtrent 30 % økning i kraftproduksjonen. For Innlandet vil en tilsvarende økning ligge et sted rundt 3 TWh.

I 2021 kom Innlandets kraftproduksjon fra 86 vannkraftverk og 3 vindkraftverk, mens fjernvarme stod for ca. en terrawattime av produsert energi. Det finnes noe potensiale i å oppgradere etablerte vannkraftverk, men i mange områder er vannkraften i Innlandet allerede operativ med nærmere 98% virkningsgrad, så uten å ta i bruk mere vann vil det ikke være mulig å få vesentlig økt produksjon fra vannkraft. Dermed må den absolutt største delen av ny kraft- og energiproduksjon i Innlandet fremover komme fra sol- og vindkraft, sammen med bioenergi og fjernvarme. Dette vil kreve et betydelig arealbeslag. Ingen kraftproduksjon er uten noen form av konflikt til klima, miljø og arealbruk. For å bygge ut fornybar energi er påvirkning på natur ikke til å unngå. Alle typer fornybar energi har forskjellige styrker (og svakheter) og der er målkonflikter mellom samtlige. Klimaendringer og bruk av natur er en stor utfordring for verden, Norge og Innlandet. Hvis målene for økt fornybar kraftproduksjon skal nåes, må mer av naturen settes i arbeid.

Både sol- og vindkraftverk består av infrastruktur som adkomstveier, oppstillingsplasser og lignende. Vindmøller må stå med avstand fra hverandre for å unngå å få vake-tap og det gjør at planområdet for en vindpark blir vesentlig større enn hva som er direkte berørt areal. NVE sier at planområdet til et vindkraftverk kan på mange måter anses som vindkraftverkets tomtebehov og har satt det direkte påvirkede arealet for vindkraftverket lik planområdet, slik det kommer frem i meldinger, søknader og konsesjonsvedtak. Planområdet vil si et avgrenset areal, som vindkraftverket med veier, oppstillingsplasser og vindturbiner skal plasseres innenfor. Utfra det antas det typiske planområdet for fremtidige vindkraftverk å ligge i størrelsesorden 30–40 km²/TWh. For å dekke all ny fornybar kraftproduksjon i Innlandet med vindkraft vil dette altså tilsvare et areal på omtrent 140 km².

Solkraftparker har større fleksibilitet i plassering enn vindkraft, men hele anlegget vil som regel gjerdas inn, noe som betyr større barriereeffekter enn vindkraft. Områdene må være relativt flate, og hele arealet må flatehogges. Det finnes i dag ingen i drift satt solpark i Norge å bruke som referanse på produsert kraft per areal. Hvor mye energi man kan få ut av en solcelle avhenger av mange forhold. Men det konsesjonsgitte anlegget Furuset er 175 daa stort og er estimert å produsere 6,4 GWh. Et grovt estimat, basert på 175 km²/6,4 GWh, gir en indikasjon på et typisk planområde for

fremtidig solkraft i størrelsesorden 2750 km²/TWh. For å dekke all ny fornybar kraftproduksjon i Innlandet med solkraft vil dette altså tilsvare et areal på omtrent 11 000 km².

I Innlandet er de topografiske forholdene relativt gode for både vind- og solkraft. Men den største hindringen i dag for å bygge ut ny fornybar kraftproduksjon er nettsituasjonen. Det er begrensninger i både kraftlinjer (både på transmisjonsnivå og på lavere nettnivåer) og transformatorer. Flere aktører, blant annet [Norconsult](#), har evaluert mulighetene for fornybar kraftproduksjon på «grå arealer» i samferdselssektoren, på bygninger, gamle deponier, nedlagte jordbruksareal og lignende. Her ligger et vesentlig potensial, og noen beregninger mener det kan gi mer strøm enn hva all norsk vannkraft gjør i dag. Men per nå hindres denne type utbygging av en rekke barrierer. Nettkapasitet er en veldig stor faktor, men også regulatoriske barrierer som f.eks. konsesjonsprosess, reguleringsplan og spørsmål knyttet til drift, vedlikehold, trafiksikkerhet og lignende.

Derfor blir nye kraftprosjekter i dag typisk plassert i store sammenhengende naturområder. Med tilhørende infrastruktur av adkomstveier og nett kan dette fort bety vesentlig fragmentering, nedbygging og tap av biologisk mangfold. Det vil bli viktig å prioritere riktig lokasjon hvor konfliktnivået er lavest mulig. For å holde fragmentering og barriereeffekter på et minimum kan plassering i utkanter være et godt alternativ. Det, sammen med aktiv bruk av kompensasjonsarealer – hvor man gir et tilsvarende areal tilbake når inngrep gjøres, vil redusere de negative innvirkningene som ny fornybar kraftproduksjon medfører.

Regional plan for Vestmarka. Planen omhandler bruk og vern for det store sammenhengende skogområdet mellom Løten, Elverum, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal og Stange kommuner. Planen har retningslinjer for begrenset ny fritidsbebyggelse og rammer for eksisterende hytteeiendommer, setre og skogshusvær. Plan er vedtatt i departementet og har en varighet på 40 år (2012-2052).

Nytt areal- og naturregnskap er under utvikling. Det er kommunene som har ansvar for den juridiske arealplanleggingen og denne nye kunnskapen vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for kommunenes arealplanlegging sammen med god veiledning og rådgivning fra regionalt nivå.

Strategisk arbeid - forslag til prioritering

Dagens Innlandsstrategi 2020-2024 har fastsatt at det i perioden skal utarbeides tre nye regionale planer for perioden fram til 2030/2035

- Regional plan for det inkluderende Innlandet
- Regional plan for klima, energi og miljø
- Regional plan for samfunnstryggleik

De tre nye planene har hatt brede prosesser som har involvert mange parter. Alle tre nye regionale planer har handlingsprogrammer som aktivt skal følges opp både økonomisk, ressursmessig og med interne og eksterne parter. Som regional planmyndighet avklarer Innlandet fylkeskommune ansvar og ressurser (økonomi og kompetanse) som tilrettelegger for iverksetting av planenes handlingsprogram, gjennom samarbeid, kunnskapsdeling og samfinansiering. Tematikken i de nye regionale planene vil være dagsaktuell også for perioden 2024-2028. Styringsgruppa anbefaler at det legges

vekt på en aktiv oppfølging av de tre nye regionale planene gjennom prioritering av økonomi- og kompetanseressurser i perioden. Følgende strategier er forankret i nye planer:

- Kompetansestrategi for Innlandet
- Frivillighetsstrategi for Innlandet
- Strategi for livskvalitet i Innlandet
- Strategi - Innlandet universelt utformet 2030
- Reiselivsstrategi for Innlandet
- Næringsutviklingsstrategi for Innlandet

Forslag til nytt strategisk arbeid i perioden 2024-2028

Styringsgruppa anbefaler at det for perioden 2024-2028 ikke utarbeides nye regionale planer, men regionale strategier for prioriterte politikkområder. Strategier kan utarbeides gjennom enklere prosesser

Styringsgruppas anbefaling:

- **Ny samferdsels-strategi** for Innlandet skal være på et overordnet nivå og dekke den helhetlige samferdselspolitikken, og være grunnlag for samspill med staten i Nasjonal transportplan. Den bør i tillegg ha beredskap som tema i perioden 2024-2028. Det er besluttet å utarbeide en ny godsstrategi, som bør sees i tilknytning til dette arbeidet.
- **Ny næringsstrategi** for Innlandet kan blant annet favne Innlandsporteføljen, offentlig innovasjon og framtidig reiseliv i Innlandet. Den skal erstatte Bioøkonomi-strategien. Ny strategi for næringsutvikling skal handle om hva det grønne skiftet vil bety i Innlandet med nye arbeidsplasser og sirkulærøkonomi.
- **Ny reiselivsstrategi** for Innlandet utarbeides som en egen strategi eller vurderes tatt inn som en del av næringsstrategien for innlandet. Kunnskap fra areal- og naturregnskap benyttes i arbeidet med ny reiselivsstrategi.
- **Energiutredning** som omhandler energiforsyning og ledningsnettets kapasitet. Denne må se på fornybar energi fra vind, sol og vann, samt lagring og forsyningssikkerhet. Energiutredningen kan knyttes til næringsstrategien. Kunnskap fra areal- og naturregnskap benyttes i utredningsarbeidet.

Oppfølging, revisjon/rullering av andre planer og strategier som videreføres

Styringsgruppas anbefaling:

- Andre regionale planer og strategier følges aktivt opp i samarbeid med interne og eksterne parter.
- Som regional planmyndighet avklarer Innlandet fylkeskommune ansvar og ressurser (økonomi og kompetanse) som tilrettelegger for oppfølging av planenes handlingsprogram.

Areal- og transportplanlegging i byer og tettsteder

Areal- og transportplanlegging videreutvikles i perioden gjennom utvidelse av ordningen, og oppfølging av gjeldende areal- og transportsamarbeid og -strategier for fylkets byer og tettsteder. Disse samarbeidene og strategiene legges til grunn for kommunenes arealpolitikk, og samarbeid om tiltak. Fylkeskommunenes veiledningsrolle knyttet til kommuneplanarbeidet handler også om oppfølging av statlige planretningslinjer.

I nytt areal- og naturregnskap for Innlandet vil gi ny kunnskap og være sentral for kvalitet i kommunal arealplanlegging.

Arealbruk i store sammenhengende landbruk-, natur- og friluftsområder (LNF)

Interregionale og regionale villreinplaner

Planene vurderes med rullert/revidert på bakgrunn av nytt kunnskapsgrunnlag (kvalitetsnormen) og i etterkant av ny stortingsmelding som kommer 2024.

Interregionale vannforvaltningsplaner

Dette er regionale planer i samarbeid med andre fylker som følges opp og vurderes rullert/revidert jevnlig. Gudbrandsdalslågen med sidevassdrag inngår som en del av planporteføljen her.

Vestmarka i Hedmark

Miljøverndepartementet har i godkjenningsbrevet av 27.04.2012 lagt et langsiktige perspektiv for forvaltning av området ved å fastsette en virketid for retningslinjene på 40 år. Planen omhandler bruk og vern for store sammenhengende skogområder i Løten, Elverum, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal og Stange kommuner. Det forutsettes det at planen legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet innenfor planområdet.

Klimavennlig stedsutvikling i hyttekommuner

Det utarbeides en ny veileder for fritidsbebyggelse i Innlandet. Denne baseres på den nasjonale veilederen som kom i 2022, se [Rettleiar om planlegging av fritidsbustader](#). Prosjektet Klimavennlig stedsutvikling i hyttekommuner legges også til grunn.

Regional plan for Røros Bergstad og Cirkumferensen

Planen omhandler kulturminner i Røros bergstad og omkringliggende områder innenfor Cirkumferensen. Planen videreføres og rulleres i samarbeid med Trøndelag fylkeskommune og berørte kommuner.

Regional plan for Hadeland, Innlandet/Viken/Akershus

Planen omhandler samfunnsutvikling i kommunene Gran, Lunner og Jevnaker. Planen videreføres og rulleres i samarbeid med kommunene og Viken/Akershus fylkeskommune.

Eldre regionale planer som anbefales opphørt/implementert

Det er et mål at regionale planer skal være oppdaterte og anvendbare. Å redusere omfanget av planporteføljen skjer i tilknytning til arbeidet med regional planstrategi. Prosessen vil kunne avklare dette mer detaljert. Styringsgruppa tilrår foreløpig å oppheve følgende eldre planer fra de to tidligere fylkene.

Styringsgruppas anbefaling:

- I arbeidet med Innlandsstrategien 2024-2028 anbefaler styringsgruppa at følgende eldre regionale planer utgår/implementeres i andre planer/strategier
 - **Regional plan for verdiskaping, Oppland.** Denne kan inngå i ny næringsstrategi for Innlandet.
 - **Regional plan for opplevelsesnæringer, Hedmark.** Det kan utarbeides en ny reiselivsstrategi for Innlandet eventuelt kan planen inngå i ny strategi for næringsutvikling.
 - **Fylkesdelplan for Samordnet miljø-, areal og transportutvikling for Hamarregionen, Hedmark.** Planen er utdatert og kan inngå i Mjøsbystrategien, der handlingsprogrammet blant annet konkretiserer HP 3 Areal- og transportstrategi for Hamar byområde (inkludert deler av Stange og Ringsaker kommune).
 - **Fylkesdelplan for vern og bruk av kulturminner og kulturmiljøer, Hedmark.** Overordnede føringer er innarbeidet i gjeldende kulturstrategi for Innlandet fylkeskommune, samt at viktige målsettinger for kulturmiljøforvaltningen er innarbeidet i de tre ny regionale planene. Føringer for bruk av kulturmiljøer for opplevelse og attraksjon kan inngå i arbeidet med ny reiselivsstrategien for Innlandet. Det bør i tillegg vurderes om det skal utarbeides en liste over prioriterte kulturmiljø i fylket.
 - **Regional plan for samferdsel, Hedmark og Regional plan for samferdsel, Oppland.** Planene utgår og implementeres i ny Samferdselsstrategi for Innlandet

Forslag til framdriftsplan og faseinndeling

Styringsgruppas anbefaling:

- Styringsgruppas intensjon med dette innspillet er å legge til rette for at prosessarbeidet kan gjøres enklere og raskere. Innspillet er utformet i to dokumenter
 - NOTAT: Innspill til arbeidet med ny Innlandsstrategi
 - Forslag til nytt kunnskapsgrunnlag
- Forslag til nytt kunnskapsgrunnlag er utformet på grunnlag av fire brede medvirkningskonferanser i perioden mars-mai 2023.
- Det er ønskelig at ny Innlandsstrategi skal ha god gjenkjennbarhet til dagens Innlandsstrategi.
- Ambisjon om vedtak på ny Innlandsstrategi 2024-2028 i oktober 2024 er realistisk.
- Styringsgruppa vil la det være opp til nytt fylkesting å legge detaljert plan for arbeids- og medvirkningsprosessen.

Faseinndeling og skisse til framdrift

Fase 1, høsten 2022: Dagens fylkesting

- Organisering og bemanning kommer på plass.
- Prosjekt- og kommunikasjonsplan utarbeides og forankres i prosjekt- og styringsgruppe
- Arbeidet med innretning og utarbeiding av kunnskapsgrunnlag starter opp.
- Forslag til innretning og tematikk i kunnskapsgrunnlag drøftes og forankres i prosjektorganisasjonen (november/desember).

Fase 2, vår 2023: Dagens fylkesting

- Videre arbeid med kunnskapsgrunnlag - drøfting og forankring i Team Kunnskap og prosjekt- og styringsgruppe (januar- juni).
- Forslag til nytt kunnskapsgrunnlag gis tilslutning i styringsgruppa (september).
- Innspill til arbeidet med ny Innlandsstrategi (april-juni).
- Drøfting og forankring i prosjektorganisasjonen og internt i Innlandet fylkeskommune.
- Medvirkningsprosesser - 4 medvirkningskonferanser i mars, april og mai.
- Anbefalinger til arbeidet med ny Innlandsstrategi 2024-2028 - tilslutning i styringsgruppa (september).

Fase 3, høst 2023 Dagens fylkesting/Nytt fylkesting

- 22.08.2023. Fylkeskommunedirektørens ledermøte
 - Forslag til nytt kunnskapsgrunnlag legges fram for fylkesutvalg for drøfting
 - NOTAT: Innspill til arbeidet med ny Innlandsstrategi 2024 – 2028.
- 03.10.2023. Fylkesutvalget drøfter og gir innspill
 - Forslag til nytt kunnskapsgrunnlag legges fram for fylkesutvalg for drøfting
 - NOTAT: Innspill til arbeidet med ny Innlandsstrategi 2024 – 2028.
- Nytt fylkesting konstitueres oktober 2023- fylkesutvalget overleverer
 - Forslag til nytt kunnskapsgrunnlag legges fram for fylkesutvalg for drøfting
 - NOTAT: Innspill til arbeidet med ny Innlandsstrategi 2024 – 2028.

Fase 4, vår 2024 Nytt fylkesting

- Nytt fylkesutvalg/fylkesting drøfter kunnskapsgrunnlag og innspill til arbeidet med ny Innlandsstrategi 2024 – 2028 (februar) og avklarer omfang av medvirkningsprosesser (eksternt).
- Nytt fylkesutvalg sender Innlandsstrategi 2024 -2028 ut på høring (mars 2024).
- Nytt fylkesting vedtar Innlandsstrategi 2024 – 2028 (oktober 2024).

Arbeidsprosess og medvirkning

Prosess medvirkning og informasjon

Fordi det er et klart uttrykt ønske at det skal være god gjenkjennbarhet til dagens Innlandsstrategi kan det legges opp til en moderat medvirkning i rullering av dagens Innlandsstrategi.

Det har siste året (mars-mai) er det gjennomført fire store medvirkningskonferanser for innspill til nytt kunnskapsgrunnlag for Innlandsstrategien.

Det har også vært gjennomført bred medvirkning knyttet til tre nye regionale planer de siste årene. Kommunene er sentrale samarbeidspartnere for å skape en god samfunnsutvikling i hele fylket. Det er naturlig å involvere interkommunale politiske råd i rulleringen. Styringsgruppa vil la det være opp til nytt fylkesting å legge detaljert plan for arbeids- og medvirkningsprosessen.

Økonomi

Budsjett 2024 (2024-2027) er det nytt fylkesting som vedtar.

Ny kunnskap

Nytt kunnskapsgrunnlag til innlandsstrategien

Utgangspunkt for den regionale planstrategi er kunnskapsgrunnlaget. Det skal vise status og utvikling innenfor naturgrunnlag, befolkningsutvikling, transport, næringsliv, sysselsetting, kompetanse, innovasjon, klimautfordringer, kultur mv. Utfordringer og muligheter for fylket skal beskrives. I tillegg skal FNs bærekraftsmål innarbeides².

Kunnskapsgrunnlaget skal vektlegge temaer som det er mulig å følge opp gjennom videre planlegging, samt temaer som nasjonale myndigheter forventer tas opp. Kunnskapsgrunnlaget skal beskrive hva statistikk og annen kunnskap viser, og formidle det på en lett tilgjengelig måte.

Kunnskapsgrunnlaget skal skape konsensus om våre viktigste utviklingstrekk, utfordringer og muligheter. Det skal gi grunnlag for å kunne samles om innhold i regional planstrategi og avklare planbehovet for neste periode. Medvirkning og informasjon om kunnskapsgrunnlaget løpende er derfor viktig. Målgruppen for kunnskapsgrunnlaget er politikere og administrasjon i fylket og kommuner, regional stat, næringsliv, frivillige organisasjoner og innbyggere.

Kunnskapsgrunnlaget for Innlandsstrategien 2024-2028 bygges på 6 overordnede tematikker:

1. Sosial bærekraft
2. Miljømessig bærekraft
3. Økonomisk bærekraft
4. Samfunnssikkerhet
5. Samarbeid
6. Folkehelseoversikten

Den tematiske inndelingen er valgt, da den fremhever de tre dimensjoner i FNs bærekraftsmål: sosial bærekraft, økonomisk bærekraft og miljømessig bærekraft. Temaet samfunnssikkerhet fremheves på grunn av aktuelle globale og lokale hendelser, som krig i Europa, økonomisk ustabilitet og klimaendringer med naturfare til følge. Samarbeid er en forutsetning for all utvikling: Å forsterke og videreutvikle samhandling, nettverk og partnerskap på ulike arenaer er viktig for å skape bærekraftig utvikling. Folkehelseoversikten er lovpålagt og fremheves både som et eget kapittel, men inngår også i alle andre avsnitt. Oversikten er en forutsetning for å kunne iverksette tiltak som har effekt på folkehelsen.

Nytt kunnskapsgrunnlag kan leses her: [Nytt kunnskapsgrunnlag til Innlandsstrategien 2024-2028](#)

1. Sosial bærekraft

Sosialt bærekraftige samfunn er preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø. Det handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv, og at de har mulighet til å påvirke egne liv og samfunnet de lever i.

2. Miljømessig bærekraft

I et miljømessig bærekraftig samfunn tar vi vare på naturen og klimaet som en fornybar ressurs for mennesker. Mennesket er fundamentalt avhengig av at jorda fortsetter å fungere som et overordnet økologisk livssystem. Verden står i en klimakrise som følge av menneskeskapt klimagassutslipp,

²Dette følger av de nasjonale forventninger til regional planstrategi samt Miljøverndepartementets veileder for regional planstrategi

som fører til global oppvarming og klimaendringer. Havet og lufta blir varmere, økosystemer blir ødelagt, og det blir mer ekstremvær. Dette gjør oss mer sårbare for sult- og naturkatastrofer. Det kan også gi grobunn for konflikter der det blir kamp om naturressurser som vann og dyrkbar jord.

En annen krise, som henger sammen med klimakrisen, er tapet av verdens naturmangfold. FNs naturpanel melder at naturmangfoldet, slik som ville dyr og økosystemer, aldri før har vært så truet som det er i dag. Det skyldes blant annet belastningen på naturen fra menneskers jordbruk og fiske³.

3. Økonomisk bærekraft

Økonomisk bærekraft handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn. Vi må bruke ressursene på en slik måte at dagens økonomiske utvikling ikke går på bekostning av fremtidig økonomisk utvikling. Det er av avgjørende betydning hvordan vi utnytter de tilgjengelige ressursene for å oppnå langsiktig økonomisk bærekraft.

Det økende gapet mellom fattige og rike skaper uro og splittelse i samfunnet. Derfor er det nødvendig å fordele ressursene rettferdig.

Økonomisk vekst kan være viktig for utvikling, da den kan gi opphav til nye arbeidsplasser og økte skatteinntekter. Utfordringen ligger i å sikre at økonomien er bærekraftig, slik at den både dekker menneskers behov og respekterer naturens kapasitet.

4. Samfunnssikkerhet

Risikobildet er i endring og Innlandet er påvirket er hendelser både lokalt, nasjonalt og globalt. Klimaendringer, flom og skred, pandemi, energimangel og krigen i Ukraina viser at vi skal være forberedte og bygge et robust samfunn. Vi skal gjøre gode risikovurderinger og samarbeide på tvers av forvaltningsnivåer. Fylkes-ROS er nytt kunnskapsgrunnlag til Regional plan for samfunnstryggleik. Denne gir et bredt bilde av fylkets risiko- og sårbarhet.

5. Samarbeid

2030-agendaen legger vekt på at de enkelte bærekraftmålene er gjensidig avhengige av hverandre. De henger tett sammen, og oppfyllelsen av målene på ett område er avhengig av oppfyllelsen av målene på andre områder. Det betyr at vi ikke kan løse ett og ett bærekraftmål, men at målene må løses parallelt gjennom helhetlig arbeid. Det forutsetter samarbeid.

6. Folkehelseoversikten

Folkehelseoversikten er lovpliktig⁴ og betyr at fylkeskommunen skal ha en skriftlig oversikt over helsetilstanden til befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på helsetilstanden. Folkehelseoversikten skal gi opplysninger og vurderinger av:

- a) Befolknings sammensetning
- b) Oppvekst- og levekårsforhold
- c) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
- d) Skader og ulykker
- e) Helserelatert adferd
- f) Helsetilstand

Utjevning av sosial ulikhet i helse er sentral og derfor et kjerneelement i oversiktsarbeidet.

³ FN om bærekraftig utvikling (<https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling#:~:text=%C2%ABEn%20utvikling%20som%20im%C3%B8ttekommer%20dagens,mulighet%20for%20et%20bedre%20liv.>)

⁴Plikten til å ha oversikt er forankra i Folkehelselova, Smittevernlova, Forskrift om oversikt over folkehelsen (folkehelseforskrifta) og Forskrift om miljørettet helsevern.

Bærekraftig utvikling

Bærekraftmålene representerer en ny og helhetlig tilnærming til utvikling. Bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov. For at en aktivitet skal defineres som bærekraftig, må den bidra vesentlig til oppnåelsen av minst ett av bærekraftmålene, og ikke ha betydelig negativ innvirkning på de øvrige målene. I tillegg må aktiviteten oppfylle minstekrav til sosiale og styringsmessige forhold.

Kjernen i bærekraftig utvikling er nødvendigheten av å behandle de tre grunnpilarene i sammenheng. Økonomiske, sosiale og miljømessige forhold henger uløselig sammen. Alle tre må være tilfredsstillende ivaretatt, over hele kloden.

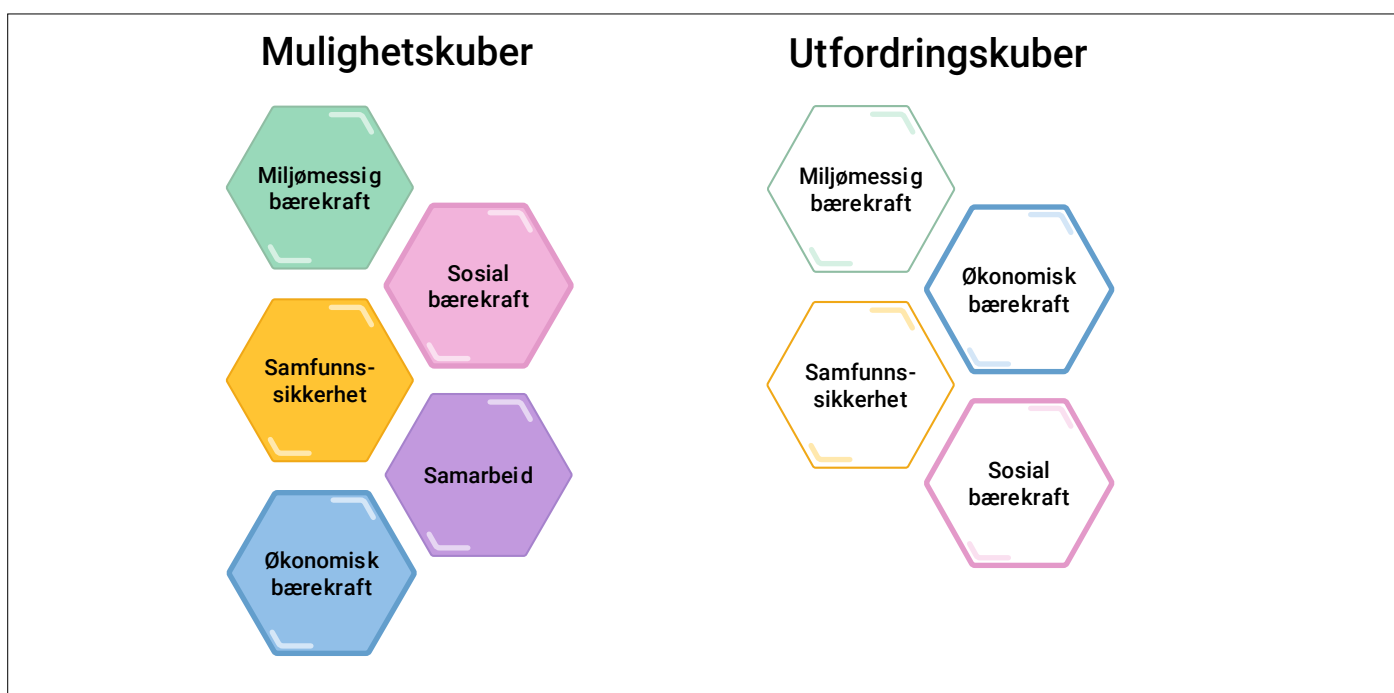
Fylkeskommuner og kommuner er viktige for å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling. De er nærmest befolkningen, bedriftene og organisasjonene. De har ansvar for store deler av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter⁵.

Vi skal jobbe helhetlig mot et bærekraftig samfunn, men også forholde oss realistisk til målkonflikter mellom bærekraftsmålene og de tre dimensjoner. Det skal tas politisk stilling til hvilke mål som er viktigst for Innlandet.

Innlandskuben – en illustrasjon av utviklingstrekk ved Innlandssamfunnet

Innlandskuben er en illustrasjon av utviklingstrekkene ved Innlandssamfunnet. Innlandskuben produserer ikke honning, men gode liv for mennesker og dyr i Innlandet. Formålet med Innlandskuben er å definere viktige kjennetegn ved Innlandet som beskrives i kunnskapsgrunnlaget til ny Innlandsstrategi.

Innlandskuben viser hva som er de viktigste utfordringer og muligheter for Innlandet. Kuben er inndelt etter farger som viser til Sosial bærekraft, Miljømessig bærekraft, Økonomisk bærekraft, Trygghet og Samarbeid. Dimensjonene er overlappende, og bærekraft finnes når vi klarer å forene alle aspektene. Figuren viser også hvordan forskjellige utfordringer og muligheter er relatert ved å være tett på hverandre i kuben.

Innlandskuben (utviklingstrekk ved Innlandet)

Kuben har flere formål:

- 1. Kuben viser tematisk innhold i kunnskapsgrunnlaget.** Kunnskapsgrunnlaget bygges slik at hver kube tilsvarer et avsnitt i kunnskapsgrunnlaget. Kuben fungerer derved som en oversikt over innholdet i kunnskapsgrunnlaget.
- 2. Kuben viser utfordringer og muligheter for Innlandssamfunnet.** Kuben viser hva våre viktigste utfordringer (kuber uten fargefyll) og muligheter (kuber med fargefyll) er for Innlandet. Flere av tematikkene er både utfordringer og muligheter på samme tid. Vi velger likevel å fremheve hva våre primære utfordringer og muligheter er. Det gir et enkelt og lett tilgjengelig oversiktsbilde av utfordrings- og mulighetsrommet for Innlandet.
- 3. Kuben viser relasjoner og betydningen av helhetlig samfunnsutvikling.** For å skape et bærekraftig samfunn, må vi jobbe helhetlig og på tvers av fagområder. Kuben illustrerer hvordan vi må hensynta alle bærekrafts dimensjoner, når vi møter utfordringer med tiltak.

Areal- og naturregnskap

Formål

Areal- og naturregnskapet skal være et verktøy som gir oss viktig kunnskap for å gjennomføre en bærekraftig arealforvaltning i fylket. Over tid vil analysearbeidet og metodikken som utarbeides i forbindelse med arbeidet, gi oss mulighet til å se – og dermed også påvirke - utviklingen i arealforvaltningen i fylket over tid. Arealregnskapet skal være en del av kunnskapsgrunnlaget for regional og lokal forvaltning. Målgruppen for arealregnskapet er kommunal og regional forvaltning.

Hva areal og naturregnskapet vil gi av ny kunnskap

Slik metodikken utarbeides, skal areal- og naturregnskapet gi oss en status over:

- ivaretagelse av dyrka mark (jordvern) arealnøytralitet og arealrestaurering
- lavutslipp, klimatilpasning og karbonlagring
- arealbruk i dag, og status og utvikling over tid

Vi ønsker å innrette analysene slik at resultatet gir oss kunnskap om:

- Omfang og kvalitet på natur
- Omfang og kvalitet på dyrka mark
- Pressområder (samferdsel, fritid, næring og boligutvikling)
- Fortettingspotensialet og muligheter for arealgjenbruk
- Utslipp og opptak av CO2 for våre arealer og sett i forhold til arealtyper og arealbruk
- Utvikling av arealbruk over tid
- Konfliktsoner for arealbruk, arealtyper og natur

Hvordan det jobbes

Prosjektgruppa har i dag medlemmer fra:

- Klima, energi og miljø
- Kommunal veiledning og plan
- Regional plan og analyse
- Samferdsel

Styringsgruppe utgjøres av ledergruppa i Samfunnsutviklingsavdelingen (SUA).

I mangel på tilfredsstillende nasjonale retningslinjer for metodikk og datagrunnlag i arealregnskapsarbeidet, har prosjektgruppa har valgt å se til arbeidet i spesielt Agder fylkeskommune og ta i bruk den kjente metodikken i analysearbeidet derfra. Agder har i sin analyseavdeling utviklet en metodikk for å kjøre analyser på kjente og tilgjengelige datasett, og komme fram til gode resultater for arealstatus, arealbruk (nåsituasjon) og arealbruk (planlagt). De har gjort sin metodikk og sine verktøy åpent tilgjengelig for de andre fylkene i Norge.

Arealregnskapet utarbeides kommunevis med dagens metode. De viktigste datakildene er:

- Arealressurskart AR5 og AR50 fra Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).
- Arealbruksdatasett fra Statistisk sentralbyrå (SSB)
- Digitale arealplaner:
- Kommuneplaner
- Kommunedelplaner
- Reguleringsplaner

I tillegg kommer naturdata, hvor kartleggingen og dermed tilfanget av data i større grad er en ukjent faktor. Vi har mye gode data, men de færreste av disse datasettene er heldekkende, hvilket gjør det viktig å kjenne kvalitet og fullstendighet bedre. Kvalitet og omfang av grunnlagsdata for analysene er sentralt for kvaliteten på resultatene.

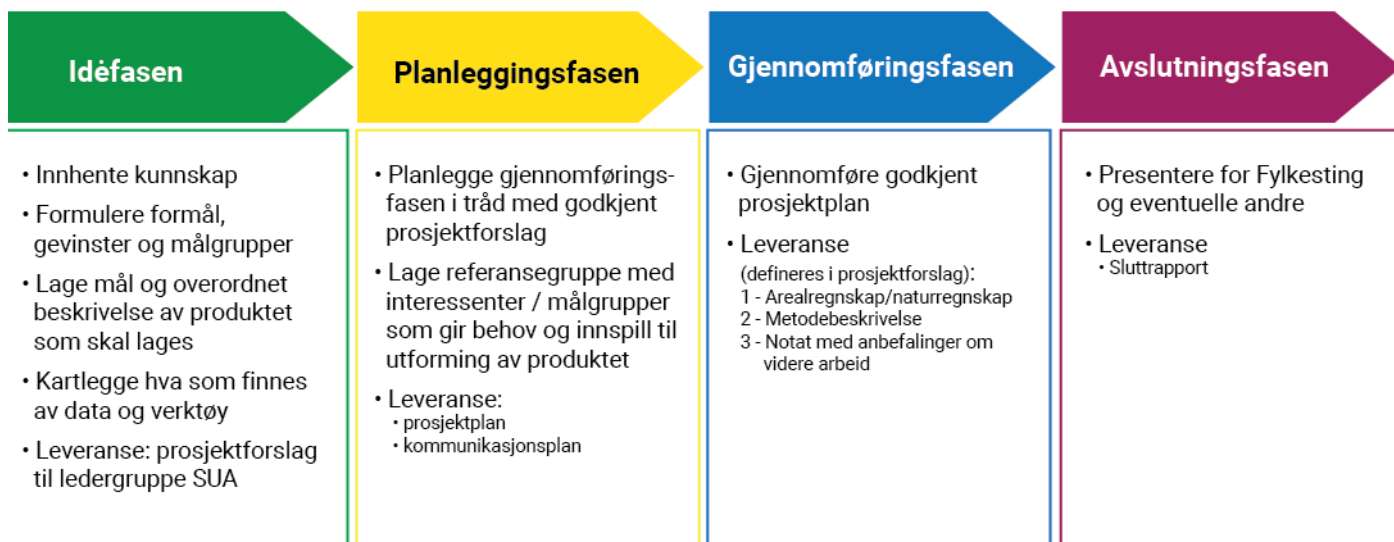
Faser i arbeidet

Milepæler er ikke lagt inn i framdriftsplanen per dags dato. Etter hvert som arbeidet nå kommer inn i gjennomføringsfasen, vil det bli enklere å fastlegge realistiske milepæler og oppdatere planen med disse. Et konkret mål i arbeidet er å utarbeide arealregnskap som en del av Innlandsstrategiens kunnskapsgrunnlag. Dette gjenspeiles per i dag ikke i prosjektfaseplanen (figur)

Framdrift

Tilbakelagte arbeidsprosesser:

- Høsten 2022: Prosjektbeskrivelse og avklaring for omfang og innretning av arbeidet (Idéfasen).
- Vinter/vår 2023: Planleggingsfase, kompetanseheving, kurs (Planleggingsfasen).
- Vår 2023: Analysearbeidet har kommet i gang. Det er produsert foreløpige tall for arealstatus, -bruk (nåværende og fremtidig). Det er arrangert informasjonsmøte med plan- og geomatikk-medarbeidere i alle kommuner. Alle kommunale geomatikk-samarbeider i fylket har fått en informasjonsbolk som en del av de faste årlige møtene med Kartverket og regionale parter.

Viktige arbeidsmomenter fra juni 2023 og videre:

Naturdatasett og analyser basert på dette: Arbeidet med natur krever et eget fokus. Det er gjort en god del arbeid på naturdatasiden i arealregnskapet som Viken fylkeskommune har publisert, og vi vil studere hvordan dette kan gjenbrukes inn i vårt prosjekt.

Kvalitetssikre analysearbeidet i samråd med kommunene: Det er besluttet å utpeke pilotkommuner for at prosjektet kan rådføre seg med disse og kvalitetssikre metode og analyser i arbeidet. Utpekingen skal skje i juni 2023.

Finne riktig metode og omfang for naturdelen av arealregnskapet: Det er sannsynlig at man finner et utvalg av naturdatasett med tilfredsstillende kvalitet, og bruker disse inn i analysene. Et eksempel kan være skogressurskart, som finnes heldekkende for fylket. Andre naturdatasett kan påpekes som ønskelige inn i arbeidet, men ikke å være av en slik kvalitet at de kan brukes inn i analysene nå. Slike behov må dokumenteres som en del av arbeidet med arealregnskapet, slik at man kan påvirke prioriteringen på kartlegging regionalt og nasjonalt.

Deltakelse i nasjonal utvikling av metodikk for areal- og naturregnskapsarbeid: Behovet for en bedre nasjonal styring og koordinering av arbeidet med arealregnskap, er påpekt i 2023 i NIBIO-rapport vol

9 nr. 46, «Arealregnskap som kartgrunnlag og arbeidsmetode». Der påpekes også følgende: «... For at arealregnskap skal kunne sammenlignes, både mellom ulike kommuner og regioner og på tvers av tema eller sektorer, ser vi behov for at det etableres et felles kartgrunnlag for bruk i arealregnskap hvor arealendringer fanges opp, dokumenteres og måles ...» Innlandet fylkeskommune deltar i KS FOU-forprosjektet om utvikling av areal -og naturregnskap. Her har man som mål å utarbeide gode veiledere for areal- og naturregnskapsarbeid.

Utarbeide og fullføre god kommunikasjon og rutiner for veiledning av kommunene: Arealregnskapet skal kunne brukes av kommunene. Metodikken som er brukt i utarbeidelsen av arealregnskapet, skal dokumenteres og formidles slik at kommunene er i stand til å følge den. Det skal også være mulig for kommunene å utarbeide egne arealregnskap med de justeringer de måtte ønske.

Finne gode rutiner for framtidige arealregnskap: Arealregnskapet er ment å utarbeides med faste intervaller og gi mulighet til å følge utviklingen over tid. Data- og kartgrunnlag oppdateres med visse intervaller, og kunnskap om dette gir oss mulighet til å fastsette realistiske oppdateringstidspunkt for arealregnskapet. Ved kommuneplanrullering er det naturlig å søke å ha så oppdatert arealregnskap som mulig for de enkelte kommunene.

Sentrale tema fra de unges perspektivmelding

Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Agenda Innlandet, NTNU og HINN. Prosjektperioden går fra januar 2023 til desember 2023. Datainnsamlingen gjøres i løpet av våren 2023 og består av tre work-shops og et utvalg individuelle intervjuer og statistikk.

Et notat vil oppsummere metode og gjennomføring, funn og resultater fra tidligere forskning og statistikk, workshopene og intervjuene, samt anbefalinger. Kunnskapen som produseres i prosjektet vil kunne nyttiggjøres på ulike måter. Det kan være råd og anbefalinger til bruk for politikere på både fylkes- og kommunenivå, kunnskapsinstitusjoner og næringsliv om de unges løsninger for å skape et attraktivt og inkluderende Innland. Det er også aktuelt som et diskusjonsgrunnlag for høstens kommune- og fylkestingsvalg, og et bidrag i arbeidet med handlingsplaner til vedtatte regionale planer og innlandsstrategi-arbeidet. HINN og NTNU benytter innsamlet materiale til felles vitenskapelig publisering.

Utfordringene i Innlandet

Ordskyen over gir en sammenstilling av alle innspillene som har kommet inn for hele Innlandet fra alle konferansene.

Deltakerne skisserte et bilde på et fremtidig Innlandssamfunn preget av sentralisering og større ulikheter mellom by og bygd. Det blir en kamp om kompetanse og arbeidskraft med økt konkurranse mellom næringer, det offentlige og private arbeidsmarkedet hvor de sterke regionsentrene vil vinne på bekostning av distriktene. Det vil bli større forskjeller i tjenestetilbudet for innbyggerne i Innlandet på grunn av krevende økonomi med færre innbyggere, en økende andel eldre og færre elever i skolen. Antallet skoler reduseres, og utenforskapet blir større. Bygder avfolkes, og Innlandet blir mer grisgrendt. Tjenestetilbudet i distriktene blir dårligere som følge av færre innbyggere og arbeidstakere og kommunene får dårligere økonomi. Innbyggerne bor i byene. Regionen stagnerer, blir mindre attraktiv og får mindre nasjonal betydning.

Vestoppland skiller seg ut fra de andre regionene ved at «ulikheter» ble løftet mer frem enn «sentralisering», som de andre regionene hadde på topp, men alle regioner løftet frem endringen knyttet til demografi og mangel på arbeidskraft og kompetanse som de største utfordringer for fremtiden.

Ønsket utvikling for Innlandet i fremtiden

Det er mange faktorer som henger sammen og griper inn i hverandre og samlet sett er en forutsetning for å få en ønsket utvikling for Innlandet. De sammenstilte innspillene peker ut noen hovedtrekk for Innlandet som er gjengitt i større omfang under hver region. Det som presenteres er i stor grad gjengivelse av innspillene fra oppgaven. For Innlandet samlet sett gjengis kun hovedtrekkene i stikkordsform.

- **Levende og attraktive byer og tettsteder**
Boliger, arbeidsplasser, infrastruktur, møtesteder, tjenestetilbud, samarbeid, og økonomisk prioritering.
- **Innlandet har nasjonal betydning og synlighet**
Innlandet er i førerretet i det grønne skiftet, grønn industri og teknologi.
- **Bærekraftig og innovativ**
Norges grønne motor: næringsliv, landbruk, reiseliv og industri, mobilitet, byer og tettsteder.
- **Infrastruktur**
Digital infrastruktur og kraftforsyning. Kollektivtilbud (buss, bane, båt) og veger.
- **Kompetanse og utviklingsmuligheter**
Næringslivet sterkere inn i skolen. Fleksibelt. Desentralisert. Nye modeller for undervisning.
- **Næringslivet og arbeidsplasser**
Fremoverlent og attraktivt. Teknologiledende. Desentralisert. Grønn industri.
- **Samarbeid og samhandling**
Satse sterkere sammen for å utnytte ressursene bedre. Samarbeid på tvers av forvaltningsnivå og regioner. Privat og offentlig samarbeid (næring og skoler).
- **Inkludering og mangfold**
Raushet og omtanke. Få med flere, bedre folkehelse og mindre utenforskap. Arbeidskraftreserve.
- **Natur og naturressurser**
Bruk og vern. Matproduksjon. Levende og aktivt landbruk. Opplevelser. Reiseliv.
- **Kultur**
Tilbud, barn og unge, arenaer, arrangement, flerkulturelt. Kulturfylke.

Rapporten fra de fire medvirkningskonferansene ligger vedlagt.

Evaluering av Innlandsstrategien 2020-2023?

Bakgrunn

I arbeidsprosessen med Innlandsstrategien 2024-208 ble det i et digitalt møte med kommunene, 12.04.2023, spilt inn forslag om å evaluere dagens Innlandsstrategi. Dette ble senere drøftet i prosjekt- og styringsgrupper hvor det ble bestemt å gjennomføre en enkel spørreundersøkelse om dagens Innlandsstrategi. Spørreundersøkelsen ble sendt ut til alle fylkestingets representanter (57) i tillegg til avdelings- og seksjonsledere (41) i Innlandet fylkeskommune. Til sammen 98.

27 svar har kommet inn, av disse var 17 administrativt ansatte, og 10 var politikere.

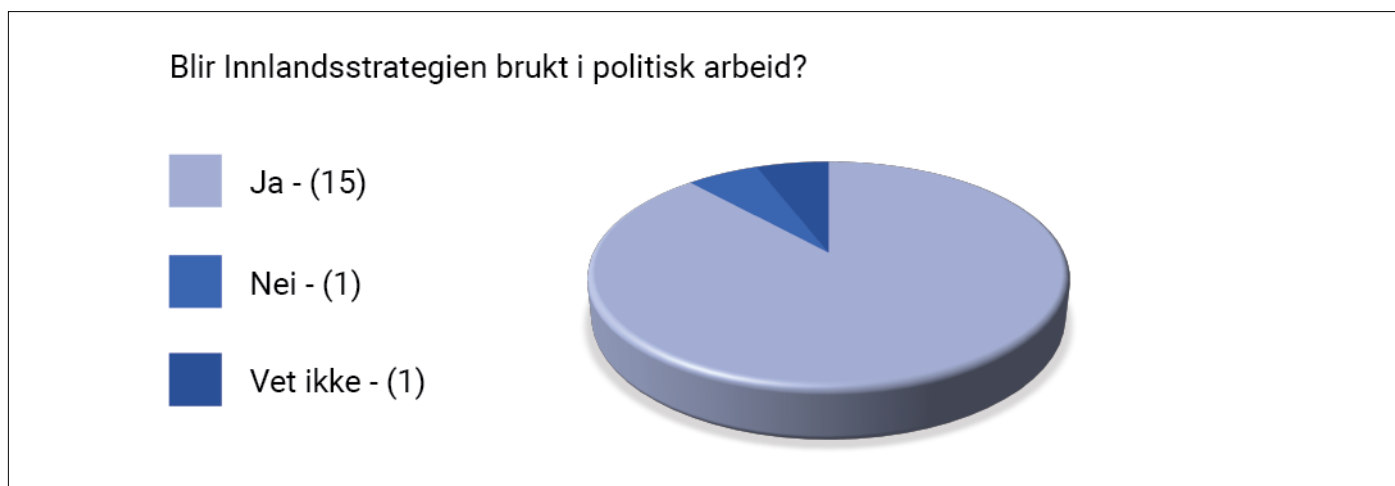
Svarprosent er lav, tilnærmet 28%, noe som kan ha sin årsak i at juni-dagene er travle og det er mye som skjer før sommerferie.

Oppsummering

- Det er god kjennskap til Innlandsstrategien 2020-2024.
- Det er litt lavere kjennskap til kunnskapsgrunnlaget enn til Innlandsstrategien i seg selv. De aller fleste av de som kjenner kunnskapsgrunnlaget opplever det som et nyttig verktøy for planlegging og strategisk arbeid.
- Innlandsstrategien har fungert som styringsdokument for fylkeskommunen, men det er større usikkerhet rundt i hvor stor grad det har blitt brukt som styringsdokument for kommunene og IPR-ene.
- Det oppleves som det har vært god medvirkning under utarbeidelsen av Innlandsstrategien.
- Innlandsstrategien er lagt til grunn for planer og strategier, og brukes til både politisk og administrativt arbeid.

Innlandsstrategiens verdi i politisk eller administrativt arbeid

Politikerne opplever at Innlandsstrategien blir brukt i politisk arbeid, og som hovedretning for satsninger. De fire l'ene har blitt lagt til grunn for politisk utvikling, det brukes i saksbehandling, plan- og strategiarbeid, og som inspirasjon.

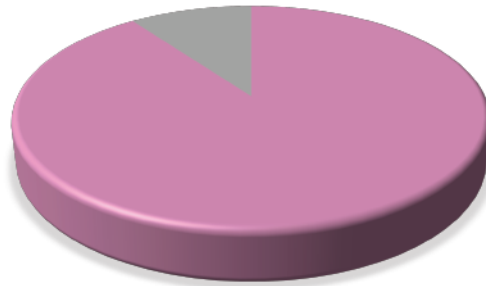
Innlandsstrategien blir også brukt i administrativt arbeid. Kun 2 av 17 oppgir at det ikke brukes, eller at de ikke vet om det brukes.

Blir Innlandsstrategien brukt i administrativt arbeid?

Ja - (15)

Nei - (1)

Vet ikke - (1)

I administrasjonen brukes Innlandsstrategien ved prioriteringer av prosjekter og midler, til virksomhetsplanlegging, strategi for fagområder, og praktiske arbeid.

Evalueringen skal utdypes ved at det høst 2023 gjennomføres evalueringsdialog i de ti interkommunale rådene. Her skal det legges til rette for åpen dialog basert på de spørsmålene som er stilt i undersøkelsen. Det betyr at spørreskjemaet ikke skal sendes ut. Fra denne innspillsrunden lages et notat fra hvert av møtene som skal bidra til å utdype evalueringsrapporten.

Tema som er drøftet i prosjektgruppe og styringsgruppe

Samferdsel: Dagens strategidokumenter innenfor samferdselsområdet videreføres. Det anbefales utarbeidet en ny samferdselsstrategi for Innlandet. Denne bør også ha beredskap som tema i perioden 2024-2028.

Innlandsporteføljen gir ny kunnskap for næringsutvikling basert på det grønne skifte og sirkulær-økonomien. Det anbefales utarbeidet ny Strategi for næringsutvikling i Innlandet som bygger på Bioøkonomistrategien og Innlandsporteføljen. Strategien er også forankret i handlingsprogram for Regional plan for klima, energi og miljø.

Energiforsyning og ledningsnettets kapasitet – tematikken har blitt tydeliggjort i arbeidet med Innlandsporteføljen. Tematikken er også forankret i Regional plan for klima, energi og miljø og Regional plan for samfunnsikkerhet (sak i fylkesutvalget 20.03.2023).

Areal og naturregnskap - det er igangsatt et stort arbeid med et digitalt areal- og naturregnskap for Innlandet. Dette skjer i nært samarbeid med kommunene og er en del av det nye kunnskapsgrunnlaget.

Areal- og transportplanleggingen (ATP) - Det er i Innlandet jobbet godt gjennom flere år med areal- og transportplanlegging gjennom bystrategier for kommunene Otta, Vintra, Fagernes/Leira, Gjøvik, Raufoss, Lillehammer, Kongsvinger og Tynset (under utvikling). Mjøsbyregionen som omfatter 11 kommuner.

Vannforvaltning – Vi har 6 regionale planer for vannforvaltning som skal følges opp av Innlandet fylkeskommune. Gjeldende planer har vedtatte miljømål for bekker, elver og sjøer i fylket, og en varighet fra 2022 – 2027.

I tillegg har vi Regional plan for Gudbrandsdalslågen med sideelver, som er en vannbruksplan med fokus på flom og skred. Den følges aktivt opp gjennom handlingsprogrammet.

Villreinforvaltning- vi har 4 interregionale/regionale villreinplaner i Innlandet. Disse skal rulleres i 2024. Statsforvalteren lager nå tiltaksplaner på oppdrag fra Miljødirektoratet på bakgrunn av ny kvalitetsnorm for villrein i Norge. Disse tiltaksplanene skal leveres Klima- og miljødepartementet (KMD) som grunnlag for ny stortingsmelding om villrein i Norge. Denne stortingsmeldingen skal legges til grunn for rulling av villreinplanene.

Det jobbes nå politisk for at Kommunal- og distrikts-departementet (KDD) også skal ta del i dette arbeidet sentralt. Det er KDD som har ansvar for plan- og bygningsloven, som ligger til grunn for regional planlegging. Når regionale villreinplaner skal fornyes er det viktig at dette skjer gjennom åpne demokratiske prosesser med kommuner og sivilsamfunn.

Vedlegg:

Hva er ivare tatt i de tre nye regionale planene vedtatt i 2023

Regional plan for det inkluderende Innlandet 2023-2026(2030)

Planen dekker inkludering i en bred forstand. Den har tre prioriterte satsingsområder:

- Kompetanse og livslang læring
- Arbeidsliv og arbeidsplassutvikling
- Lokalsamfunn, møteplasser og kultur

Her kan du lese [Regional plan for det inkluderende Innlandet](#)

I planens [handlingsprogram](#) ligger det inne følgende nye strategier:

- Strategi for fleksibel og desentralisert høyere utdanning med handlingsprogram (vedtatt). Strategiens formål er å øke tilgangen til fleksible og desentraliserte utdanningstilbud av høy kvalitet som er tilpasset de ulike behovene arbeidslivet og enkeltpersoner har. Det handler om å styrke samarbeidet mellom aktørene i utdanning og arbeidsliv, bedre koblingen mellom tilbud og etterspørsel og øke tilgangen til fleksible tilbud i Innlandet. Her må rammebetingelsene bedres gjennom statlig finansiering slik at utdanningsinstitusjonene kan gi gode og relevante studietilbud til arbeidslivet og studentene. Dette behovet fremmes i dialog med sentrale myndigheter.
- Kompetansestrategi - Arbeidslivet i Innlandet står overfor store kompetanseutfordringer når det gjelder omstilling til det grønne skiftet. Mangel på arbeidskraft innebærer at det er nødvendig å prioritere kompetanse inn mot offentlig og privat virksomhet som er viktige for den nødvendige omstillingen. En kompetansestrategi og et oppdatert kunnskapsgrunnlag vil være viktige verktøy for Kompetanseforum Innlandet.
- Frivillighetsstrategi for Innlandet- Vi må utvikle en helhetlig status og satsing som gir retning og mål for frivillig sektor i Innlandet og som forsterker de frivillige organisasjonenes betydning gjennom regionale nettverk og gode rammebetingelser. Eldre er ofte en ressurssterk gruppe som sammen med deltidsinnbyggerne kan mobiliseres. Satsingen skal tydeliggjøre hvordan frivillig sektor kan bli mer inkluderende og skape møteplasser på tvers av generasjoner. Vi må lage modeller for samarbeid og ressursutnyttelse mellom private, offentlige og frivillige organisasjoner. Satsingen følges av et tilrettelagt FoU-arbeid. Formålet er kunnskaps- og kompetanseutvikling innen kulturfeltet og frivillig sektor som arena for inkludering.
- Innlandet universelt utformet 2030 - Vi må utvikle fornyet strategi og satsing for å sikre universell utforming både innenfor fylkeskommunens egne ansvarsområder og gjennom bidrag som samfunnsutvikler til utviklingen av Innlandssamfunnet. Dette må koples til kommunenes plan- og utviklingsarbeid gjennom veiledning, dialog og ulike tiltak og tilskuddsordninger. Satsingen handler om tilgjengelighet og mulighet for alle til å delta med fokus på:
 - kompetanse og livslang læring
 - arbeidsliv og arbeidsplassutvikling
 - lokalsamfunn, møteplasser og kultur
 - universelle reiselivsdestinasjoner (for eksempel samarbeidet om utvikling av Beitostølen)

- Strategi for livskvalitet i Innlandet - Vi må utvikle en strategi som gir mål og retning for det systematiske folkehelsearbeidet. Strategien tar utgangspunkt i Innlandet fylkeskommunes mål om å redusere sosial ulikhet i helse i befolkningen og øke befolkningens livskvalitet. Den skal belyse hvordan livskvalitet kan være et mål på samfunnsutviklingen og vurdere om det skal utarbeides et livskvalitetsbudsjett. Strategien skal bidra til et samfunn der flest mulig opplever god livskvalitet. Arbeidet er tverrsektorielt og skal erstatte Folkehelsestrategi for tidligere Hedmark og Regional plan for folkehelse i tidligere Oppland.

Regional plan for samfunnstryggleik 2023-2035

Planen skal bidra til å videreutvikle og gjøre arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap tydeligere. Ansvar og roller i arbeidet ligger fast. Planen har en bred tilnærming. Innlandssamfunnet skal samarbeide for å redusere sjansene for at uønskede hendelser skjer og hvordan vi kan finne løsninger for å redusere konsekvensene når noe skjer. Planen bygger på en erkjennelse av at kunnskaps- og erfaringsdeling er en viktig del av dette arbeidet.

Planen har tre mål:

- Vi bor trygt i hele Innlandet
- Vi er forberedt
- Vi lærer, deler og bidrar

Målene følges opp av fem strategier:

- Utnytte og øke kompetanse innenfor samfunnssikkerhet.
- Sikre en framtidrettet arealplanlegging og forvaltning som bidrar til bedre samfunnssikkerhet.
- Sikre tilstrekkelig og robust energiforsyning.
- Sikre og utvikle infrastruktur som tåler framtidige utfordringer og tar vare på grunnleggende behov i samfunnet.
- Øke samarbeidet for å bedre samfunnssikkerheten.

Planen har ni hovedtema:

- Naturfare og klimaendringer
- Matproduksjon og selvforsyning
- Allmennfarlig smittsom sykdom/smittevern
- Digital infrastruktur, -bredbånd/fiber og kraftforsyning
- Cyber- og informasjonssikkerhet
- Drikkevann og avløp
- Transport på veg og bane
- Reiseliv og deltidsinnbyggere
- Forsvaret og sivilt-militært samarbeid i Innlandet

Her kan du lese [Regional plan for samfunnstryggleik](#)

Regional plan for klima, energi og miljø 2023-2030

Planen omhandler mange tema innenfor tematikken klima, energi og miljø. Det gjør også handlingsprogrammet. Planen har disse satsingsområdene:

- Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling
- Arealbruk
- Redusere klimagassutslipp
- Klimatilpasning
- Natur- og kulturmiljø og naturmangfold
- Omstilling til og bruk av fornybar energi

Her kan du lese [Regional plan for klima, energi og miljø](#)

Hva er ivaretatt i eksisterende regionale planer som er videreført

Villrein

Tidligere benyttet villreinen (Rangifer Tarandus) store sammenhengende fjellområder i hele Norge, men har siden 1800-tallet vært under økende press og forvaltes i dag i 24 ulike forvaltningsenheter i Sør-Norge, der 10 av dem har fått betegnelsen nasjonale villreinområder. Innlandet har helt eller delvis seks av disse innenfor sine fylkesgrenser.

I 2021 havnet villreinen på Norsk rødliste for arter som nær truet, og fikk i 2022 en egen kvalitetsnorm (<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-06-23-1298>). Kvalitetsnormen er et «trafikklys-system» som skal vise om et villreinområde har god, middels eller dårlig kvalitet. Resultatene fra kvalitetsnormarbeidet viser at leveområdene er stadig under økende press på grunn av ferdsel og arealbruk i og rundt fjellområdene, som begrenser villreinens trekkmuligheter og tilgang til gode beite-, kalving- og oppvekstområder.

Statsforvalteren har ansvaret for å koordinere arbeidet med å utarbeide tiltaksplaner for de områdene som fikk dårlig status (rødt lys), med leveringsfrist på tilrådning 1. desember 2023. For Innlandet gjelder det Snøhetta, Knutshø, Rondane og Sølknkletten (utsatt frist). Hva som blir endelig innhold i tiltaksplanene avgjøres på regjeringsnivå i samråd med ulike sektordepartementer, der tiltakene som er foreslått også skal veies opp mot andre samfunnshensyn før endelig vedtak. Parallelt jobber regjeringen med opprettelsen av en stortingsmelding for villrein, med mål om ferdigstilling i 2024. Arbeidet med stortingsmelding og tiltaksplaner henger tett sammen og vil bli sett på i sammenheng.

Innlandet har 4 regionale villreinplaner: Regional plan for Forollhogna, Dovrefjellområdet, Rondane-Sølknkletten og Ottadalsområdet. Regionale planer har som mål å få til en helhetlig og langsiktig forvaltning av arealene som er viktige for villrein. Gjennom felles retningslinjer, skal en unngå at en «bit for bit-politikk» på lang sikt skal ødelegge livsgrunnlaget for villreinen. Samtidig skal villreinens behov sees i sammenheng med andre brukerinteresser og utvikling i fjellområdene. Fylkeskommunen har overordnet ansvar for de regionale planene for villrein, og oppfølgingen av disse. De regionale planene er ikke rettslig bindende, men kan gi grunnlag for innsigelse til kommunale planer. De er retningsgivende i form av at både statlig, regional og kommunal myndighetsutøvelse skal skje med hensyn til regionale planer.

Felles utfordringer for alle villreinområdene

Se <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/naturmangfold/innsiktsartikler-naturmangfold/regjeringen-ber-om-forslag-til-politikk-for-a-bedre-tilstanden-til-villrein-i-norge/id2973718/>

Regional plan for Rondane – Sølnekletten

Fylke:

Hele planområdet til Rondane- Sølnekletten er innenfor Innlandet fylke. Det vil si at vi ikke deler planen med noen andre fylker, slik som er tilfellet for de andre regionale villreinplanene.

Kommunene innenfor planområdet er:

Dovre, Folldal, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Sel, Øyer, Hamar, Åmot, Ringsaker og Stor-Elvdal kommuner i Innlandet fylke.

Utfordringene i Rondane:

Sterkt fragmentert som følge av veger og annen infrastruktur som hytter, hoteller, turisthytter, merka stier og oppkjørte skiløyper, i tillegg til mye ferdsel på stor stier. Forvaltes derfor som fire ulike delbestander. Se ellers felles utfordringer for alle villreinområdene som nevnt ovenfor.

Status plan:

Ingen planlagt revidering eller rullering, handlingsprogrammet skal vurderes rullert hvert år. Avventer resultatet fra tiltaksplanene tilknyttet kvalitetsnormen for villrein og ny stortingsmelding før man vurderer en eventuell revidering av handlingsprogrammet.

Regional plan for Dovrefjell-området

Fylker: Innlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag

Kommuner i Innlandet:

Snøhetta – Lesja og Dovre

Knutshø - Folldal, Alvdal, Tynset og Dovre.

Utfordringer:

Snøhetta øst og vest er delt i to bestander grunnet utbygging av Aursjømagasinet med tilhørende veger og annen infrastruktur på begynnelsen av 1950-tallet. I tiden etter kraftutbyggingen har det dessuten blitt bygd mer infrastruktur i form av hytter og tilrettelegging for friluftsliv og turisme.

Anleggsveiene blir benyttet som utfartsårer, noe som har bidratt til ytterligere arealunnvikelse hos villrein. Slaktevekter hos kalv: I Snøhetta og Knutshø er gjennomsnittsvektene for kalv middels, men disse områdene har fått dårlig kvalitet i kvalitetsnormen på grunn av en statistisk sikker negativ utviklingstrend. Årsaken til nedgang i kalvevekter er antageligvis redusert tilgang til viktige beiteområder som følge av menneskelig infrastruktur og forstyrrelser. I tillegg er effekter av for eksempel parasitter, klimaendringer og jakt muligens medvirkende faktorer.

I Snøhetta øst er det en utfordring med gjenværende infrastruktur fra Hjerkinnskytefelt, og turisthyttene Snøheim og Reinheim. Det er også en stor utfordring med turisme, spesielt knyttet til moskus, som genererer mye ferdsel inn i området.

Knutshø har en del tyngre naturinngrep i form av større vannkraftutbygginger og et tett vegnett.

Dette medfører betydelig ferdsel på vegene sommerstid. Men det er minimal tilrettelegging for friluftsliv, og ingen turisthytter og få merka stier. Se ellers felles utfordringer for alle villreinområdene som nevnt ovenfor.

Status plan:

Ingen planlagt revidering eller rullering, handlingsprogrammet skal vurderes rullert hvert år. Avventer resultatet fra tiltaksplanene tilknyttet kvalitetsnormen for villrein og ny stortingsmelding før man vurderer en eventuell revidering av handlingsprogrammet

Regional plan for Ottadalsområdet – dekker Reinheimen-Breheimen villreinområde

Fylker:

Innlandet, Vestland og Møre og Romsdal fylker.

Kommuner i Innlandet:

Skjåk, Lom, Vågå, Dovre og Lesja.

Hovedutfordringer:

Ferdsel, turisthytter, private hytter, annen infrastruktur, vannkraftutbygging og tamreindrift. RV 15 over Strynefjellet skaper en barriere for forflytning mellom Breheimen og Reinheimen. Se ellers felles utfordringer for alle villreinområdene som nevnt ovenfor.

Status plan:

Handlingsprogrammet er ute på høring til 10. Mai. Det vil antageligvis komme tiltaksplaner også for Reinheimen-Breheimen villreinområde, som fikk gult lys (middels kvalitet) i kvalitetsnormen, men det vil det i så fall ikke komme bestilling på før i 2024 når ny stortingsmelding kommer.

Regional plan for Forollhogna villreinområde

Fylker:

Trøndelag og Innlandet fylker.

Kommuner i Innlandet:

Tolga, Tynset og Os.

Status:

Forollhogna villreinområde er et av landets mest produktive villreinområder med høy kalveproduksjon og høye slaktevekter.

Hovedutfordringer:

I Forollhogna er det ikke like tydelige trekkpassasjer som i de andre villreinområdene på grunn av et flatere landskap med manglende innslag av høyalpine områder og mer spredt innslag av sesongbeiter. Hovedutfordringen her er menneskelige forstyrrelser i form av ferdsel og trafikk som begrenser arealutnyttelsen til villreinen.

Status plan:

Ingen planlagt revidering eller rullering av plan eller handlingsprogram.

Vannforvaltning

Som regional planmyndighet etter plan- og bygningsloven skal Innlandet fylkeskommune følge opp regionale vannforvaltningsplaner i eget fylke. Fylkeskommunen skal sikre at hensynet til vannmiljø blir ivaretatt lokalt og regionalt, og bidra til å koordinere og samordne vannforvaltning og arealbruk på tvers av kommune- og fylkesgrenser.

Innlandet har mesteparten av sitt areal i Innlandet og Viken vannregion. I tillegg har vi areal vannregionene Västerhavet, Trøndelag, Vestland, Bottenhavet og Møre og Romsdal. Vi har dermed 6 regionale planer for vannforvaltning som skal følges opp av Innlandet fylkeskommune (se tabell).

Gjeldende planer har vedtatte miljømål for bekker, elver og sjøer i fylket, og en varighet fra 2022 –

2027. De regionale vannforvaltningsplanene med tilhørende tiltaksprogram følger en fast syklus og rulleres hvert sjette år. Føringer for fastsettelse av miljømål, kunnskapsgrunnlag, organisering av arbeidet og innholdet i vannforvaltningsplanene og tilhørende tiltaksprogram er regulert gjennom vannforskriften.

Den 31. oktober 2022 ble de regionale vannforvaltningsplanene for planperioden 2022 - 2027 godkjent av Klima- og miljødepartementet i samråd med Olje- og energidepartementet og andre berørte departement. Fram til departementets godkjenning er innarbeidet i de regionale vedtatte vannforvaltningsplanene, må planene slik de ble vedtatt av fylkestingene leses sammen med godkjenningsbrevne.

Regional plan for vannforvaltning i Innlandet og Viken vannregion

- <https://www.vannportalen.no/vannregioner/innlandet-og-viken/plandokumenter-vannregion-innlandet-og-viken/planperioden-2022---2027/>
- Vannregion: Innlandet og Viken
- Vannregionmyndighet : Viken fylkeskommune

Regional plan for vannforvaltning i de norske delene av vannregion Västerhavet

- <https://www.vannportalen.no/vannregioner/vasterhavet-vannregion-norsk-del/plandokumenter-de-norske-delene-av-vannregion-vasterhavet/planperioden-2022---2027/>
- Vannregion: Västerhavet (norsk del)
- Vannregionmyndighet: Viken fylkeskommune

Regional plan for vannforvaltning for Trøndelag vannregion 2022 – 2027

- <https://www.vannportalen.no/vannregioner/trondelag/fylkestingets-vedtatte-plandokumenter-2022---2027/>
- Vannregion: Trøndelag
- Vannregionmyndighet: Trøndelag fylkeskommune

Regional plan for vannforvaltning for de norske delene av Bottenhavet vannregion 2022-2027

- <https://www.vannportalen.no/vannregioner/bottenhavet-vannregion/til-politisk-behandling-i-fylkestinget/>
- Vannregion: Bottenhavet vannregion (norsk del)
- Vannregionmyndighet: Trøndelag fylkeskommune

Regional vassforvaltningsplan for Møre og Romsdal vassregion 2022-2027

<https://www.vannportalen.no/vannregioner/more-og-romsdal/plandokumenter/planperiode-2022--2027/>

- Vannregion: Møre og Romsdal vassregion
- Vannregionmyndighet: Møre og Romsdal fylkeskommune

Regional plan for vassforvaltning for Vestland vassregion 2022- 2027

<https://www.vannportalen.no/vannregioner/vestland/plandokumenter-vannregion-vestland/planperioden-2022--2027/>

- Vannregion: Vestland vassregion
- Vannregionmyndighet: Vestland vassregion

Regional plan for Gudbrandsdalslågen med sidevassdrag

Dette er en regional plan etter plan- og bygningsloven (pbl) § 8-3 som Oppland fylkeskommune utarbeidet i forpliktende samarbeid med flere andre aktører, og planen er videreført i Innlandet fylkeskommune. Planen har som mål å gjøre samfunnet bedre rustet til å takle flom, ved å peke på tiltak som skal redusere og begrense skadene.

Gjennom arbeidet med planen er det søkt å komme fram til tiltak som bedre kan ivareta sikkerheten for liv og helse, infrastruktur, boligområder og næringsområder. Dette gjelder både konkrete stedfestede tiltak, men også planmessige tiltak og retningslinjer for hvordan skader kan forebygges.

Planens hovedmål er å bidra til økt sikkerhet for samfunnet mot skred- og flomskader, samtidig som vann-, natur- og friluftslivverdier ivaretas.

Planen består av selve plandokumentet, et handlingsprogram, et kunnskapsgrunnlag, og et dokument med veiledning og råd for planlegging og gjennomføring av tiltak for å redusere flom- og skredskader. Planen følges opp av Lågenrådet, som er planens overordnede styrings- og beslutningsorgan. Det er også en administrativ arbeidsgruppe med hovedoppgave å følge opp handlingsprogrammet, bistå prosjektleder med oppfølging av planen og følge opp vedtak fattet i Lågenrådet.

<https://innlandetfylke.no/tjenester/plan-statistikk-og-folkehelse/regionale-planer/andre-regionale-planer/regional-plan-for-gudbrandsdalslagen-med-sidevassdrag/>

Andre regionale planer

Regional plan for Røros Bergstad og Cirkumferensen

- Fylker: Innlandet og Trøndelag fylker
- Kommuner i Innlandet: Os, Tolga Tynset og Engerdal
- Status plan: Planen er planlagt revidert i perioden 2024-2028.

Regional plan for Vestmarka, Hedmark

- Fylke: Innlandet
- Kommuner i Innlandet: Løten, Elverum, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal og Stange
- Status plan: Den regionale planen for Vestmarka handler om bruk og vern av et større sammenhengende skogsområde. Planen har retningslinjer. Vestmarka er et utmarksområde på 625 km² uten store tekniske inngrep, og det er knyttet store friluftslivs- og naturverninteresser til området. Det er også utviklet særlige retningslinjer for bruk og vern av områdets skogshusvær og sæterområder. Miljøverndepartementet har i godkjenningbrevet av 27.04.2012 lagt et langsiktige perspektiv for forvaltning av området ved å fastsette en virketid for retningslinjene på 40 år. Det forutsettes at planen legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet innenfor planområdet.

Regional plan for Hadeland, Innlandet/Viken/Akershus

- Fylker: Innlandet og Viken/Akershus
- Kommuner i Innlandet: Gran, Jevnaker og Lunner
- Status plan: Videreføring /revisjon av denne må ses i forhold til fremtidig samarbeidskonstellasjoner på regionalt nivå. Det vil være naturlig at Viken/Akershus også deltar i dette samarbeidet da Lunner og Jevnaker kommuner ligger i Viken/Akershus. Evaluering av interkommunale politiske råd og det som framkommer her må legges til grunn. Strategiprogram som viser satsinger og hvordan interkommunalt råd skal jobbe bør legges til grunn for nye avtaler.

Innlandet

fylkeskommune